Ўзбекистон - келажаги буюк давлат

Халқ сўзи

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг газетаси

22 сентябрь, пайшанба, 1994 йил
Сотувда эркин нархда. № 186 (934)

Бугун Ўзбекистон Олий Кенгашининг XVI, айни пайтда Ўн иккинчи чақириқнинг сўнгги сессияси очилади

Унда республика халқ депутатларининг тўрт ярим йил мобайнидаги фаолияти сарҳисоб қилинади, XVI сессия кун тартибига киритилган масалалар муҳокама этилади.

"Олдимизда турган вазифаларни амалга оширишда сизларга — халқ ноиблари, миллат вакилларига суянаман. Сизлар билан бирга бўлиш халқ билан бирга бўлишдир. Халқ билан бирга бўлиш эса унинг ҳаёти, унинг турмуши, унинг дарди билан бирга бўлишдир", — деганди Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов 1992 йил 4 январь куни Республика Олий Кенгашининг навбатдан ташқари тўққизинчи сессиясида сўзлаган нутқида.

Ва юртбошимиз ана шу аҳдига амал қилиб, Олий Кенгашнинг ҳар бир анжуманида фаол иштирок этиб, депутатлар билан мудом учрашиб туради. Президентимизнинг сессиялардаги ҳар бир маърузаси нафақат халқ депутатлари, балки ҳаммамиз учун ҳаёт. Мустақилликни мустаҳкамлаш йўлидаги дастуру амалга айланаётир.

СУРАТДА: халқ депутатлари даврасида (1992 й.).

(Суратлар "Халқ сўзи"нинг архивидан олинди).

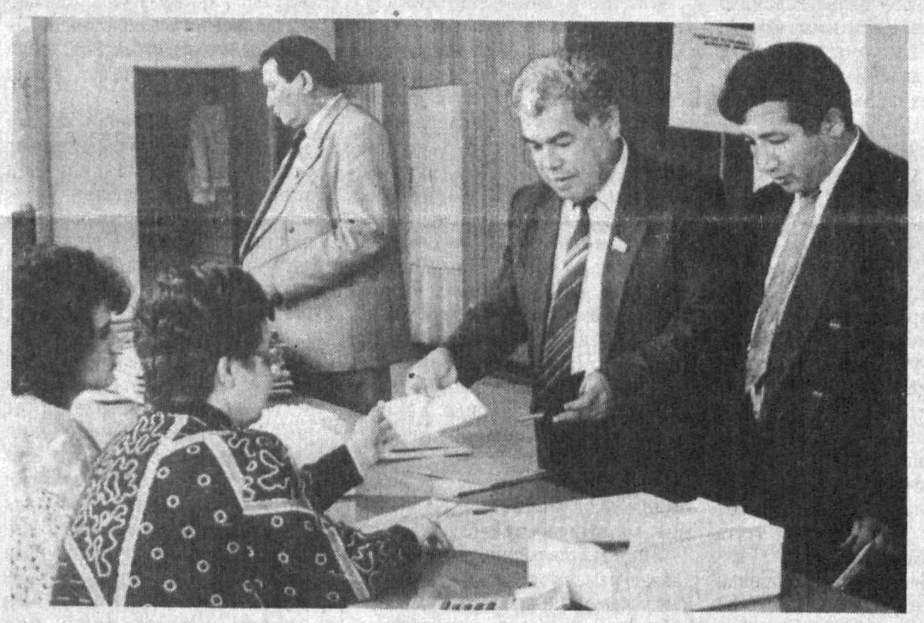

Ўзбекистон халқ депутатлари сессияга кўтаринки руҳ билан ташриф буюрдилар. Ишончимиз комилки, улар ушбу анжуман кун тартибига киритилган масалалар юзасидан тегишли ҳужжатлар қабул қилишда бу гал ҳам ҳар доимгидек фаоллик кўрсатишади. Қабул қилинган ҳужжатлар эса, шак-шубҳасиз, юртимизнинг нурли келажаги учун яна бир ўзига хос тамал тоши бўлиб қолади.

Сессия ишига муваффақиятлар тилаймиз!

Ш. ИБРОҲИМОВ
олган суратлар.

ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИ МАЖЛИСИ

21 сентябрь куни Республика Вазирлар Маҳкамасининг мажлиси бўлди. Унда вазирликлар, идоралар, давлат қўмиталари, уюшма ва корпорациялар ҳамда Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши раҳбарлари, вилоятлар ва Тошкент шаҳри ҳокимлари қатнашди. Йиғилишда республика халқ хўжалигини қиш мавсумига тайёрлаш билан боғлиқ масалалар муҳокама қилинди.

Мажлисни Ўзбекистон Республикаси Бош вазири Абдулҳошим Муталов бошқарди.

Йиғилишда Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов иштирок этди ва кун тартибига қўйилган масаланинг халқ хўжалигидаги ҳар қайси соҳа учун долзарб жиҳатлари хусусида гапирди.

— Қиш ҳар гал эшик қоқиб остонада тургандагина унга тайёргарлик кўриш зарурлиги ҳақида ўйлай бошлаймиз, — деди Ислом Каримов. — Ваҳоланки, ҳар йили халқимизни айнан бир хил муаммолар қийнайди. Гоҳ кўмир етмай қолади, гоҳ иссиқ сув қувурлари ишдан чиқади ёки чироқ ўчади, кўчада транспорт қатнамай қўяди. Нега шундай? Нега масъул раҳбарлар бурчини тушуниб етмаяпти? Ҳокимлар одамлар ташвишини олдиндан ўйлаши лозим эмасми?

Президент вилоятлар, Тошкент шаҳри ҳокимликлари, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вазирликлар, идоралар, муассасалар ва ташкилотларнинг халқ хўжалигини қиш мавсумига тайёрлаш бўйича қилаётган ишлари етарли эмаслигини таъкидлади. Мутасадди раҳбарларга халқ хўжалигининг барча тармоқларида қишга тайёргарликнинг боришини пухта таҳлил қилиб чиқиш, мўлжалланган қишлоқ ишларини тугаллаш бўйича кечиктириб бўлмайдиган чора-тадбирлар кўриш вазифалари юклатилди.

Мамлакатимиз Президентининг топшириғига биноан Вазирлар Маҳкамаси қошида тузилган Республика комиссияси аъзолари жойларда бўлиб, қиш мавсумига тайёргарлик ишлари қандай бажарилаётганини ўрганди. Республика Бош вазирининг ўринбосари Қ. Ҳаққулов ана шу комиссия текшируви хулосалари тўғрисида ахборот берди.

Энергетика ва электрлаштириш вазири В. Отаев, коммунал хизмат кўрсатиш вазири В. Михайлов, "Кўмир" акционерлик жамиятининг бош директори А. Лелеко, "Ўзбекбирлашув" бошқаруви раиси Б. Абдуғаниев ва бошқалар ўз тармоқларида қиш мавсумига ҳозирликнинг аҳволи ҳақида сўзладилар.

Йиғилишда муҳокама қилинган масалалар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилинди.

Мажлисда Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раиси вазифасини бажарувчи Э. Халилов, Бош вазир ўринбосарлари иштирок этди.

(ЎзА)

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЛЮТА БИРЖАСИДА

1994 йил 21 сентябрь куни Ўзбекистон Республикаси валюта биржасида бўлиб ўтган савдода Ўзбекистон Республикасининг хорижий валютада муомала қилиш ҳуқуқига эга бўлган ўнта банки иштирок этди.

Сотув ҳажми 1,2 миллион АҚШ долларини ташкил этди. Бир АҚШ долларининг қиймати 16 сўм миқдорида белгиланди.

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки 1994 йил 22 сентябрдан бошлаб ҳисоб ва божхона тўловлари учун хорижий валюталарнинг сўмга нисбатан қуйидаги қийматини белгилади *)

1 Австралия доллари	11,84
1 Австрия шиллинги	1,47
1 Англия фунт стерлинги	25,22
10 Бельгия франки	5,01
1 Голландия гульдени	9,22
10 Греция драхми	0,68
1 Дания кронаси	2,62
1 АҚШ доллари	16,00
1 Миср фунти	4,73
1 Ирландия фунти	24,92
1 Исландия кронаси	0,24
10 Испания песети	1,25
100 Италия лираси	1,03
1 Канада доллари	13,93
1 Қувайт динори	53,84
100 Ливан фунти	0,96
1 Германия маркаси	10,34
1 Норвегия кронаси	2,36
10 Португалия эскудоси	1,02
1 Сингапур доллари	10,83
1000 Туркия лираси	0,47
1 Финляндия маркаси	3,25
1 Франция франки	3,02
1 Швеция кронаси	2,15
1 Швейцария франки	12,46
1 ЭКЮ	19,73
10 Япония иенаси	1,63
1000 Россия рубли	6,85
1 Эстония кронаси	1,29
1000 Украина карбованеци	0,62
1 Латвия лати	29,30
1 Литва лити	4,00
1 Қозоғистон тенгеси	0,34
1 Молдова лейи	3,79
1000 Беларусь рубли	3,54

— Валюта қийматини белгилаш чоғида Ўзбекистон Республикаси Марказий банки мазкур валюталарни кўрсатилган қийматда сотиш ёки сотиб олиш мажбуриятини олмаган.

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки 1994 йил 22 сентябрдан бошлаб махсус пул алмашув пунктларида фойдаланиш учун нақд АҚШ долларининг қуйидаги тижорат қийматини белгилади:

Сотиб олиш қиймати: 1 АҚШ доллари — 20 сўм;

Сотиш қиймати: 1 АҚШ доллари — 20 сўм.

Хорижий валюталарни сотиш чоғида сўм ҳисобида воситa ҳақи олинади.

ЎН ИККИНЧИ ЧИҚИРИҚ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ КЕНГАШИ ЎН ОЛТИНЧИ СЕССИЯСИНИНГ ОЧИЛИШИ ТЎҒРИСИДА

Ўн йккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг ўн олтинчи сессияси 22 сентябрь куни соат 10 да Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг мажлислар залида очилади.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ДИҚҚАТИГА

Ўзбекистон Республикаси халқ депутатлари 22 сентябрь куни эрта билан соат 8 дан Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши мажлислар залининг фойесида руйхатга олинади.

РЕСПУБЛИКА ОЛИЙ КЕНГАШИ ҚЎМИТАЛАРИДА

21 сентябрь куни Ўзбекистон Олий Кенгаши Қонунчилик, қонунийлик ва ҳуқуқ-тартибот масалалари қўмитасининг мажлиси бўлди. Уни Республика Олий Кенгаши раиси вазифасини бажарувчи Эркин Халилов бошқарди.

Мажлисда "Ўзбекистон Республикаси Олий мажлиси тўғрисида"ги конституциявий қонун лойиҳаси, Ўзбекистон Республикасининг Жиноят, жиноят-процессуал ҳамда Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексларининг лойиҳалари муҳокама қилинди. Шунингдек, "Ўзбекистон Республикасининг айрим кодексларига ўзгартиришлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисида"ги, "Гувоҳлар, жабрланувчилар, экспертлар, мутахассислар, таржимонлар ва холисларнинг қилган харажатларини тўлаш тартиби ва миқдорлари тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси қонунига ўзгартишлар киритиш, "Умумий ҳарбий мажбурият ва ҳарбий хизмат тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси қонунининг 15-моддасини ўзгартириш "Ер тўғрисида"ги қонун ва бошқа қонунларга ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисидаги қонунларнинг лойиҳалари ҳақидаги масала кўриб чиқилди. Депутатлар ушбу кодекслар ва қонунлар лойиҳалари юзасидан ўз фикр-мулоҳазаларини билдирганларидан сўнг, уларни маъқулладилар. Бу ҳужжатларни Олий Кенгашнинг навбатдаги сессияси муҳокамасига қўйиш тавсия этилди.

Мажлисда Ўзбекистон Республикаси Олий суди таркибига ўзгартиришлар киритиш, Олий хўжалик суди айрим судьяларининг ваколатларини тугатиш тўғрисидаги масалалар ҳам муҳокама қилинди.

***

Шу куни Олий Кенгашнинг Иқтисодий ислоҳот, бюджет сиёсати ва маҳаллий ўзини ўзи бошқариш қўмитасининг ҳам мажлиси бўлиб ўтди. Уни қўмита раиси Эркин Хўжаев бошқарди.

Мажлисда "Фуқароларнинг даромадларини декларациялаш тўғрисида"ги, "Ўзбекистон Республикаси фуқароларидан, ажнабий фуқаролардан ва фуқаролиги бўлмаган шахслардан олинадиган даромад солиғи тўғрисида"ги қонунга ўзгартиришлар ва қўшимчалар киритиш ҳақида"ги, "Корхоналар, бирлашмалар ва ташкилотлардан олинадиган солиқлар тўғрисида"ги қонунга ўзгартиришлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисида"ги, "Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисида"ги қонунларнинг лойиҳалари муҳокама этилди. Қонун лойиҳаларини Ўзбекистон Олий Кенгашининг ўн олтинчи сессияси кун тартибига киритишга қарор қилинди.

Мажлисда, шунингдек, қўмитанинг 1990—1994 йиллардаги иш фаолияти юзасидан ҳисобот тингланди.

(ЎзА)

«ТЎПЛАНГАН ТАЖРИБА ЯНГИ ПАРЛАМЕНТГА ЁРДАМ БЕРАДИ»

Биринчи сессия билан ўн олтинчи сессия оралиғидаги даврда жуда муҳим, тарихий ишлар амалга оширилди. Фаолияти мустақил Ўзбекистон таркиб топиши билан уйғунлашиб кетган бу чақириқ Олий Кенгаши Ватанимиз зарварақларида муҳрланиб қолиши муқаррар. Чунки айни шу даврда қатор муҳим тарихий ҳужжатлар ишлаб чиқилди ва қабул қилинди. Улар нафақат бугунги кунимизни, эртамизни, балки узоқ истиқболни белгилаб берди дейишга ҳақлимиз.

Парламентнинг ана шу ишларни амалга оширишида Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Котибиятининг ходимлари яқин кўмакдош бўлдилар. Мухбиримиз сессия арафасида Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Котибиятининг Бошлиғи О. Ҳ. Олимжоновга бир неча савол билан мурожаат этди.

— Омон Ҳамидович, ўн иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг ҳисобот давридаги иши ҳақида муфассал ахборот тайёрланганлиги аниқ. Парламент аъзолари амалга оширган ишларда Котибиятнинг ҳиссаси жуда катта эканлиги эса шубҳасиздир. Гарчанд беш йил давомида қилинган ишларни икки оғиз сўз билан санаб ўтиш қийин бўлса-да, лекин зиммангизга тушган вазифаларни бажаришда асқотган жиҳатлар хусусида гапириб берсангиз.

— Аввало Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Котибиятининг вазифалари нималардан иборат эканлигига қисқача тўхталиб ўтиш ўринлидир. Аввало Ўзбекистон Республикаси Конституциясида белгиланган Олий Кенгаш ваколатини амалга оширишга кўмаклашишдан, Парламент Регламентига, яъни сессияда тасдиқланган Иш тартибига мувофиқ Олий Кенгашнинг фаолият кўрсатишига ҳар томонлама ёрдамлашишдан иборат. Шу нуқтаи назардан ёндашгудек бўлсак, Котибият ўз зиммасига юкланган вазифани назаримда юқори даражада бажара олди, ўн олтинчи сессияга ҳам ёруғ юз билан етиб келди дейиш мумкин. Чунки "Парламентимизнинг сессияси пала-партиш ўтди, тайёргарлик дуруст бўлмади", деган гапни эшитмадик. Депутатлар муҳокамасига қўйилган барча масалалар қизғин мунозара ва муҳокама қилиниб, ўринли тузатишлар билан қабул қилинди. Бу эса Парламент ишининг маънавий ташкилий ва техник таъминотини амалга ошириши керак бўлган ходимларимизнинг ишига ҳам берилган баҳодир.

Биз бунга қандай қилиб эришдик? Давр ўзгариши билан Котибият зиммасига тушган талаб ҳам ўзгара бошлади.

Шу туфайли янги парламентга хизмат қилиши керак бўлган Котибиятнинг янги структураси, янги таркиби ишлаб чиқилди ва тасдиқланди. Даставвал шунга кўра 170 нафар ходим ишлаши керак бўлса, янги таркибдаги котибиятда юзга яқин ходим ишлаши белгиланди. Муайян талаблардан келиб чиққан ҳолда янги бўлимлар ташкил этилди. Хусусан Мустақил Ўзбекистон давлати халқаро кўламда тан олиниши ва чет эл парламентларидан нуфузли делегациялар келди-кетдиси кўпайганлиги сабабли Парламентлараро алоқалар бўлими ташкил этилди. Иш қоғозларининг ҳаракатини тартибга солиш, уларнинг ижросини назорат қилиш учун, бошқа техник хизматларга зарурат туғилганлиги сабабли Котибиятнинг Умумий бўлими тузилди.

Маълумки, Олий Кенгашнинг Қарорига биноан унинг ўз матбуот органлари — "Халқ сўзи" ва "Народное слово" газеталари ташкил этилди. Бундан ташқари Олий Кенгашнинг тожик тилида чиқадиган "Овози тожик" ва қозоқ тилида нашр этиладиган "Нурли жол" газеталари чоп этила бошланди.

Ана шу матбуот органлари ишини уйғунлаштириш Олий Кенгашнинг нашри — "Ахборотнома"ни, стенографик ҳисоботларни ва бошқа қонунлар ва қарорлар китобчаларини мунтазам чиқариб туриш учун Матбуот ва ахборот бўлими тузилди.

Сессия мажлисларида депутатлар учун қулайликлар яратиш мақсадида Украинадан мутахассислар таклиф этилиб, Олий Кенгаш мажлислар залида "Рада-Мажлис" тизими ўрнатилди. Бу тизим муайян масалалар юзасидан овоз бериш ўтказилаётганда электрон қурилмалар ёрдамида очиқ ёки яширин овоз бериш, овозларни санаб чиқиш, овозга қўйилган масала қабул қилингани ёки рад этилганлигини 10—15 секунд ичида ҳал қилиш имконини берар эди. Бу тизим ҳам матбуот ва ахборот бўлими таркибига киритилди. Ана шуларнинг барчаси ишларимиз янада самарали ва сифатли бўлишини таъминлади.

— Биласизми, Омон Ҳамидович, дастлабки сессияларда қабул қилинган қонунлар ва бошқа ҳужжатларни негадир кўп эслайман. Улар сессияга қадар газета саҳифаларида эълон қилинган

(Давоми 2-бетда).

• Мустақил Ўзбекистон Парламенти Солномаси

Ўн иккинчи чақириқ Олий Кенгашининг биринчи сессияси (24-31 март 1990 йил)

Ўзбекистон Республикасида биринчи бор Президентлик лавозими таъсис этиш ҳақидаги Ўзбекистон Республикаси Қонуни қабул қилинди.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Қарори билан Ислом Абдуғаниевич Каримов Ўзбекистон Республикаси Президенти этиб сайланди,

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Қарорига биноан Олий Кенгашининг доимий комиссиялари тузилиб, уларнинг раҳбарлари ва аъзолари сайланди,

Олий Кенгашнинг Қарори билан Олий Кенгашнинг Фан масалалари қўмитаси зиммасига Ўзбекистон Республикасининг янги Мадҳиясининг матнини ва мусиқасини ишлаб чиқиш вазифаси юклатилди.

Ўн иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг иккинчи сессияси (18-28 июнь 1990 йил)

Ўзбекистон Республикасининг Мустақиллик декларацияси қабул қилинди.

Ўзбекистон Республикасининг қуйидаги қонунлари қабул қилинди:

Ўзбекистон Республикасида Конституциявий назорат тўғрисида,

Ер тўғрисида.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг матбуот органи — "Халқ сўзи" газетасини ташкил этишга қарор қилди.

Ўн иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг учинчи сессияси (29 октябрь — 1 ноябрь 1990 йил)

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг халқ хўжалигини барқарорлаштириш ва бозор иқтисодиётига ўтишнинг асосий йўналишлари ҳақидаги Қарори қабул қилинди.

Ўзбекистон Республикаси қуйидаги қонунлари қабул қилинди:

Ўзбекистон Республикасида мулк ҳақида,

Ўзбекистон Республикаси халқ депутатлари мақоми тўғрисидаги,

Ўзбекистон Республикаси маҳаллий ва ижроия бошқаруви ҳокимиятлари тизими тўғрисида ва Ўзбекистон Республикаси Конституцияси (Асосий Қонуни)га ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида.

Ўн иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг тўртинчи сессияси (14-15 февраль 1991 йил)

Ўзбекистон Республикасининг қуйидаги қонунлари қабул қилинди:

Тадбиркорлик ҳақида,

Ўзбекистон Республикасида жамоат бирлашмалари тўғрисида,

Ўзбекистон Республикасида корхоналар тўғрисида,

Банклар ва банк фаолияти тўғрисида,

Ўзбекистон Республикаси фуқаролари, ажнабий фуқаролар ва фуқаролиги бўлмаган шахслардан олинадиган даромад солиқлари тўғрисида.

Ўн иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг бешинчи сессияси (12-14 июнь 1991 йил)

Ўзбекистон Республикасининг қуйидаги қонунлари қабул қилинди:

Оммавий ахборот воситалари ҳақида,

Ташқи иқтисодий алоқалар тўғрисида,

Ўзбекистон Республикасида чет эл инвестициялари тўғрисида,

Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисида. •

Олий Кенгашнинг навбатдан ташқари олтинчи сессияси (31 август 1991 йил)

Ўзбекистон Республикасининг Давлат Мустақиллиги асослари тўғрисидаги Қонуни қабул қилинди.

1 сентябрь Ўзбекистон Республикасининг Мустақиллик куни деб белгиланди.

Олий Кенгашнинг навбатдан ташқари еттинчи сессияси (30 сентябрь 1991 йил)

Ўзбекистон Республикасининг Давлат Мустақиллиги асослари ҳақидаги Қонунига Конституциявий Қонун мақоми берилди,

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Қарори билан Инсон ҳуқуқлари ва эркинликлари тўғрисидаги Декларация ратификация қилинди.

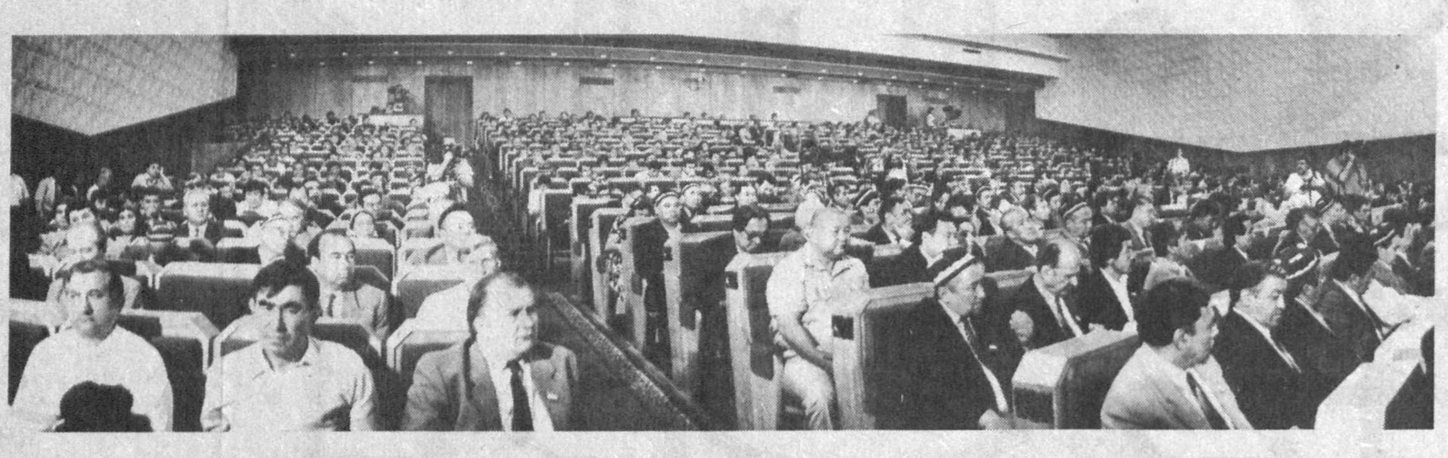

Босиб ўтилган йўлимизга бир назар солайлик. Агар яқингинада бошдан кечирган машаққатли кунларимизни яна бир карра эсласак, шуни яққол кўриш мумкинки, бизлар энг қийин даврларда ҳам ўзимизни дадил тутдик, ҳақиқат ва адолат ўз тарафимизда эканига қаттиқ ишондик.

«ТЎПЛАНГАН ТАЖРИБА ЯНГИ ПАРЛАМЕНТГА ЁРДАМ БЕРАДИ»

(Давоми. Боши 1-бетда).

лойиҳалари билан таққосланса, ўзгариш ҳаддан зиёда кўп эканлиги шундоққина кўзга ташланади. Бунинг сабаби сессия мажлисларида лойиҳаларга ўзгартишлар ва қўшимчалар кўп киритилар эди. Сўнгги сессияларда эса иқтисодий мазмундаги муҳим қонунлар ҳам деярли ўзгартишларсиз қабул қилинди. Албатта, биринчи сессияда қонунчиликни эндигина ўрганаётган депутатлар, айтайлик, ўн тўртинчи сессияга бориб анча тажрибали қонуншунос бўлиб қолдилар, десак муболаға бўлмайди. Котибият ходимлари ўртасида ҳам ана шундай ўзгаришлар бўлдими? Буни Сиз нималарда ҳис этдингиз?

— Ёдингизда бўлса ўн иккинчи чақириқ Олий Кенгашнинг биринчи сессиясида Ўзбекистон Республикаси Президенти лавозимини таъсис этиш тўғрисида қонун қабул қилинган эди. Айнан шу сессиянинг ўзида бу лавозимга Ислом Абдуғаниевич Каримов муносиб номзод деган масала кўтарилди ва парламент бир овоздан бу таклифни маъқуллади.

Шу кундан эътиборан Олий Кенгаш ўз қарорига содиқ қолиб, бутун куч-ғайратини, ҳаракатларини Президент юритаётган сиёсатни қўллаб-қувватлашга ва уни амалга оширишга қаратди. Бу эса баъзи қўшни давлатларда бўлгани каби ҳокимият тизимлари ўртасидаги зиддиятлардан, жанжал ва тортишувлардан бизни омон сақлади. Президент девони, Вазирлар Маҳкамаси билан ҳар бир масалани баҳамжиҳат ҳал қилишимиз эса бир сўз билан айтганда ишимизга мазмун ва барака киритди.

Ҳақиқатан ҳам Олий Кенгаш ишини синчковлик билан кузатиб келаётган бўлсангиз, бир лаҳза Ўзбекистон ССР Олий Советининг (илгари Олий Кенгаш шундай деб аталар эди) иш услубини кўз олдингизга келтиринг. СССР Олий Совети бирор муносабат билан муайян қонун қабул қилди, у ёки бу қонунга ўзгартишлар ёки қўшимчалар киритди дейлик. Озгина вақт ўтар-ўтмас бу ҳол айнан шу мазмунда Ўзбекистон ССР Олий советида такрорланар эди. Айтмоқчиманки, Котибият ходимлари зиммасида фақатгина қилинган ишни такрорлаш масъулияти турар эди, холос. Лекин республикамиз Мустақиллик декларациясини қабул қилгач, барчамизнинг зиммамизга қанчалик масъулият тушганлигини яхши биласиз. Энг қувончлиси шундаки, Котибиятда ўз ишининг билимдонлари, муайян касбни пухта эгаллаган ходимлар тўпланганлиги айни муддао бўлди.

Ўн иккинчи чақириқ Олий Кенгашнинг қўмиталарига кимлар раис бўлганлигини эсга олайлик. П. Қ. Ҳабибуллаев, А. Т. Жалилов, П. Қ. Қодиров, Э. В. Воҳидов, Ғ. З. Заҳриддинов сингари таниқли академик ва олимлар, иқтисодчилар, шоир ва ёзувчилар... Улар билан ҳамқадам бўлиш, бошқа депутатларга муайян масалада ёрдам бериш, мулоҳазалашиш, маслаҳат бериш учун киши ўзига ишонган бўлиши ва албатта, шунга яраша иқтидорли бўлиши керак. Шуни алоҳида таъкидлаш мумкинки, қўмиталарга бириктирилган ходимларимиз ишидан, уларнинг ёрдам ва маслаҳатларидан депутатларимиз ҳамиша мамнун бўлдилар.

Хусусан Котибият Юридик бўлимининг мудири А. Йўлдошев қонунчилик борасидаги билимдон ходим эканлигини кўрсатиб, кўпчилик олимларимиз ўртасида ҳам яхши танилиб қолди. Юридик мавзудаги бирорта қонун унинг ёрдамисиз тайёрланмади десак муболаға бўлмайди.

Бўлажак сайловларга, вилоят, туман, шаҳар Кенгашлари фаолиятига, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларининг иш фаолиятига тааллуқли қонунлар ва бошқа ҳужжатларнинг тайёрланишида Ташкилий ишлар бўлимининг мудири Ё. Муҳамедовнинг хизмати оз эмас.

Бундай мисолларни кўплаб келтириш мумкин. Сессия сайин ходимларимизнинг тажрибаси ошиб борганлиги ва умуман олганда Котибият иш услуби тобора такомил топиб борганлиги амалий ишларда ўз аксини кўрсата бошлади.

Ёдингизда бўлса, собиқ Иттифоқ марказидаги, ўзининг қарам узоқ ўлкасидан маҳрум бўлганлигидан аламзада бўлиб юрганларнинг ноғорасига ўйновчи баъзи газеталар сўнгги сессияларда ўнлаб масалалар икки-уч кунда қабул қилинишини ўзларича, "донолик билан" лоқайдлик белгиси деб баҳолаган бўлдилар. Ваҳоланки, Парламент сессия кун тартибига киритилган масалалар муҳокамасини ташкил этишда янгича, фақат ўзимизгагина хос йўлни танлади.

Юртбошимизнинг маслаҳатлари билан ҳар бир сессия олдидан Олий Кенгашда доимий асосда ишловчи депутатлар, Президент девонининг, айрим республика идораларининг раҳбарлари, йирик олимлар ва Котибиятимизнинг масъул ходимларидан иборат таркибдаги махсус гуруҳларни тузиш ва жойларга юбориш анъанага айланди. Улар республикамизнинг барча вилоятларига бориб фаоллар, вилоятдан сайланган депутатлар билан учрашувлар ўтказдилар. Шу зайл сессия кун тартибига киритилган масалалар бир неча кунлаб ўрганилиши ва бафуржа муҳокама қилинишига эришилди.

Сўнгра вилоятлардан қайтган гуруҳлар Олий Кенгаш Котибиятида тўпланиб, тушган таклиф ва мулоҳазаларни жамлаб, шу асосда муайян қонун лойиҳасининг тугал вариантини ишлаб чиқишни одат қилдилар. Сессия арафасида депутатларга ана шу вариантлар тақдим этиладиган бўлди. Ўз вилоятидаги учрашув чоғида билдирган таклиф ва мулоҳазаси қонун лойиҳасининг сўнгги вариантида ҳисобга олинганлигини кўрган депутатлар ортиқча тортишувлардан ўзларини тийдилар ва ишга янада фаолроқ киришдилар. "Танаси бошқа — дард билмас" деганларидек янгиликни илғаб етмаган собиқ Иттифоқ марказидаги муҳолифларимиз сессия жараёнини ўзларича талқин қилишга тушдилар.

Энг ачинарлиси шундаки, узоқ ўлкалардаги "билимдонлар" ишимиздаги янгиликлардан хабарсиз бўлгандирлар, лекин ичимиздаги мансаб шайдолари, демократия ниқоби остидаги ватанпарварлар ҳам ижобий ўзгаришларни, Президент, Олий Кенгаш ва Вазирлар Маҳкамаси ўртасидаги ўзаро тушуниш самараларини нотўғри талқин этдилар.

Ваҳоланки, Котибият иши ҳам, яратилаётган янги техник қулайликлар ҳам анча такомилига етганлиги, Олий Кенгаш биносига замонавий компьютерлар, нусха кўчириш аппаратлари ва бошқа техника воситалари ўрнатилгани, ишга янгича ёндошила бошлангани уларга аён эди.

Афсуски, шамолнинг йўналишига қараб иш тутадиган айрим "ўртоқлар" энг оғир дақиқаларда ким эканликларини кўрсатиб қўйдилар. Очиғини айтганда бундайлардан кўп ўтмай воз кечишга тўғри келди ва Котибиятда янада соғлом муҳит таркиб топди.

— Демак муҳокамага ўттиз-қирқта масала киритилган сессиялар икки кунда ўтганлигини ҳисобга олсак, депутатлар ҳукмига 15 тагина масала ҳавола этилаётган ўн олтинчи сессияга тайёргарлик кўриш, бир мунча осон кўчган бўлса керак-а?..

— Фикрингизни тушундим. Гап сессияга киритилган масалаларнинг сонида эмас. Бу гал Олий Мажлис тўғрисидаги Конституциявий қонун қабул қилинади. Агар масалага чуқурроқ эътибор берадиган бўлсак, шу нарса яққол аён бўладики, айни ана шу қонун эртанги Парламент — мустақил давлатнинг қонун чиқарувчи олий органи қандай бўлади деган саволга ўрин қолдирмайди. Мазкур қонун бағоят муҳим эканлиги учун ҳам унга Конституциявий мақом берилмоқда.

Бундан ташқари сессия муҳокамасига учта Кодекс ва бир неча қонунлар киритилаяпти. Неча ўн йиллар мобайнида ишлаши муқаррар бўлган мазкур ҳужжатларни тайёрлаш, такомилига етказиш, вилоятлардаги депутатлар эътиборига етказишда унинг ҳар бир моддаси ҳам бугунги, ҳам ўн йил кейинги талабларга жавоб берадиган бўлишига эришишга ҳаракат қилинди. Ҳар бир модда дейилганда учта кодекснинг ўзида мингтадан ортиқ модда борлигини кўз олдингизга келтирсангиз, Адлия, Ички ишлар вазирликлари, Олий Суд ва Прокуратура ходимлари, ўнлаб кўзга кўринган юрист олимларимиз ва мутахассислар ҳам, Котибият ходимлари ҳам шу сессияга ҳозирлик кўриш давомида қанчалар машаққатли меҳнат қилганликларини ҳис қиласиз. Фурсатдан фойдаланиб, уларнинг барчасига миннатдорчилик билдирмоқчиман.

— Шу сессияда Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига сайлов тайинланади. Демак, 1995 йилнинг биринчи чорагида янги Парламент таркиб топади ва иш бошлайди. Олий Мажлис таркибидаги Котибият қандай бўлади, унинг иш услуби сақланиб қолpoints ёки бироз ўзгарадими? Ана шулар ҳақида нима дея оласиз?

— Ўн иккинчи чақириқ Олий Кенгаш қўмиталари таркибида фаолият кўрсатган депутатлар ажойиб ишга қўл урдилар. Гарчанд улар ўн бешинчи сессиядан кейиноқ сўнгги, ўн олтинчи сессияга тайёргарлик кўришга киришиб кетган бўлсалар-да, Раёсат мажлисида ҳар бир қўмитанинг ҳисоботини тинглашга қарор қилинди. Шу аснода ҳар бир қўмита келгуси чақириқ депутатларига ўз иш тажрибаларидан келиб чиққан ҳолда тавсиялар қолдирдилар. Бу тавсиялар халқимизнинг Олий Мажлисдаги вакиллари фаолиятида жуда қўл келишига, кўп иш беришига ишонаман.

Энди саволингизга қайтсак. Олий Кенгаш Котибияти тўплаган тажриба, назаримда, жуда фойдалидир. Аммо Олий Мажлиснинг Котибияти қандай бўлиши-ю, унинг иш услуби ва ишлаш тартибини янги Парламент депутатлари ҳал қилишларини ҳам унутмаслик керак. Шу боис бўлғуси депутатлар учун жавоб бермаган ҳолда бир нарсани таъкидламоқчиман: энг долғали даврда, янги мустақил давлат таркиб топаётган бир паллада янги давлатнинг қонуний асосларини яратишга кўмаклаша олган, Ўзбекистон Республикаси Президенти И. А. Каримовнинг доно ва узоқни кўзлаган сиёсатини изчиллик билан бажаришга ўзининг салмоқли ҳиссасини қўшган Котибият ходимларининг тажрибаси Олий Мажлис учун ҳам асқотиши турган гап. Бунга менинг ишончим комил.

Ҳозирги депутатлар...

Денов тумани ҳокимининг биринчи ўринбосари, Ўзбекистон Республикаси халқ депутати У. Қодиров билан ана шу мавзуда суҳбат бўлди.

— Усмон ака, мана, депутатлик ваколати ҳам ниҳоясига етмоқда. Бундай пайтда одам ўтган кунларга бир қараб олади.

— Мен илгари, хўжалик бошқарувига раислик қилиб юрган йилларим ҳам республика Олий Кенгашига депутат бўлганман. Мана, насибада бор экан, ўн иккинчи чақириққа ноиб бўлиб қолдик. Сайловчилар овозини олиш осон бўлмовди. Чунки, сайловлар фуқароларнинг ижтимоий фаоллашган даврига тўғри келганди-да. Шунинг учун ҳам бугунги депутатлар аввалгиларидан кескин фарқ қилади: уларнинг аксарияти мандат учун даъвогарлар билан курашган ва ғалаба қилганлардир.

— Ҳозирги депутатлар корпусининг аввалгилардан устунлиги фақат шугинами?

— Биз жудаям мураккаб, ҳатто бир қарашда англаш ҳам қийин бўлган бир шароитда депутатлик фаолиятимизни бошладик. Илгари ҳам депутат бўлганлигим учун менда уларни ҳозиргилари билан қиёслаш имкони бор. Шўро замонида Олий Кенгаш йиғилишлари ғоят тантанавор вазиятда ўтарди ва депутатлардан... ҳеч нарса талаб қилинмасди. Ҳозир эса... Ҳар бир депутатдан изланиш, янгиликка интилиш, ўз устида бетиним ишлаш талаб этилади. Қанча-қанча қонунлар қабул қилинди! Уларнинг ҳар саҳифаси ортида кескин баҳслар, қизғин мунозаралар турганлигини айтиб ўтирмасам ҳам бўлади...

— Сайловчилар ўз депутатларидан мамнун деб ўйлайсизми?

— Бир депутат ким бўлганда ҳам... ҳеч ким эмас. Шунинг учун ялпи хулосалар чиқараётганда фалончи яхши ишлади, фалончи эса умуман фаолият кўрсатмади, дейиш адолатсизлик бўлади. Ялпи манфаатлар учун ҳамма имкони қадар ишламоқда — шунинг ўзи катта гап.

— Янги сайловлар чоғида яна номзодингизни кўрсатасизми?

— Йўқ. Биринчидан, ёш олтмишдан ошди. Ёшларга йўл бериш керак.

— Тўқсон бешинчи йилнинг депутатларига қандай истакларингиз бор?

— Ўзбекистоннинг мустақиллигини мустаҳкамлашдан буюк иш йўқ. Ана шуни ҳеч қачон унутмаслик керак.

"Халқ сўзи" мухбири Тожиддин РАЗЗОҚ суҳбатлашди.

Етуклик шарофати

Халқимиз яқинда мустақиллигимизнинг уч йиллигини зўр тантана билан нишонлади. Бу байрам уч йил давомида қилинган ишларнинг ўзига яраша сарҳисоби бўлди, десак муболаға бўлмас.

Мамлакатимизда рўй бераётган ижобий ўзгаришлар, воқеа-ҳодисалар шиддати, шунчалик тезкорки, биз ҳар биримиз уларга даҳлдорлигимизни ҳис қилиб турибмиз. Истиқлол шодиёналари қалбимизга қанчалик ғурур, ифтихор, келажакка ишонч бахш этган, бўлса, келгусида олдимизда турган вазифалар, бизни шунчалик хушёр торттиради.

Кўриниб турибдики, бу галги сессияда Олий Кенгашнинг беш йиллик фаолиятига назар ташланади, ютуқ ва камчиликлар сарҳисоб қилинади.

Шуни тан олиш керак, парламентимизда халқ маорифига дахлдор бир қанча қонунлар қабул қилиндики, булар халқ хўжалигининг барча соҳалари қатори халқ таълими сохасига ҳам катта ижобий ўзгаришлар киритди. Ўқитувчиларнинг иш услубларида бурилишлар ясади. Бунга "Таълим тўғрисида"ги Қонунни мисол қилиб кўрсатиш мумкин. Ушбу қонуннинг ҳаётга тадбиқ этилганлиги ҳар бир ўқувчининг тўлиқ таълим олишига кафолат бўлди.

Бизнинг туманимизда ёш авлодни тарбиялаш, келажакда билимдон, комил инсонлар бўлиб етишишлари учун 3 мингга яқин ўқитувчи-тарбиячилар жонкуярлик қилмоқдалар. Ҳукуматимизнинг ёшларга ғамхўрлиги улар фаолиятида хам ўз аксини топяпти.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг ўн олтинчи сессияси кун тартибида кўриладиган масалалар ҳам бир-биридан муҳим, уларнинг ҳар бири ҳаётимизда ўз мавқеига, катта таъсир кучига эга. Айниқса, "Ўзбекистон Республикаси Олий мажлиси тўғрисида"ги Конституциявий қонуннинг депутатлар ҳукмига ҳавола этилиши муҳим воқеа. Ушбу хужжат республика парламенти келажакда қандай бўлишини қонунлаштириб беради. Биз ўқитувчилар депутатларимизнинг ақл-заковатига, хамфикрлигига, сермулоҳазаликларига ҳар доимгидек ишонамиз.

Ҳаким ВАФИЕВ,
Шофиркон тумани халқ таълими бўлими мудири.

• СЎЗ — ОЛИЙ КЕНГАШ

Ғулом ЗАХРИДДИНОВ, транспорт, йўл хўжалиги, алоқа ва информатика қўмитаси раиси:

Қўмитамиз Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг XII чақириқ биринчи сессиясида (1990 йил, 27 март) 22 киши таркибида ташкил этилган. Ўтган вақт ичида 13 марта мажлис ўтказилиб, уларда 58 масала кўриб чиқилди.

Қўмита ўз фаолиятида асосий эътиборни республика транспорт ва алоқа соҳаларининг бозор иқтисоди шароитига ўтишида ҳуқуқий заминни шакллантириш учун қонун лойиҳалари тайёрлашга, шунингдек, бу соҳа ходимларини ижтимоий ҳимоялашнинг мустаҳкам ҳуқуқий механизмини яратишга қаратди. Қўмита еттита қонун лойиҳасини ва иккита қарорни тайёрлаб, таклиф этди, улар Олий Кенгаш томонидан қабул қилинди.

Олий Кенгашнинг навбатдан ташқари IX ва X сессияларида бирин-кетин қабул қилинган ва айни пайтда ишлаб турган "Алоқа тўғрисида" ҳамда "Автомобиль йўллари тўғрисида"ги Қонунлар корхоналарнинг бозор иқтисоди шароитида омилкорлик билан ишлашига имкон яратиб, автомобиль йўлларини узайтириш ва улардан фойдаланишнинг иқтисодий, ҳуқуқий ва ташкилий асосларини белгилаб берди.

Бу қонунларнинг қабул қилиниши мустақил Ўзбекистон Республикасининг чет эл мамлакатлари транспорт ва алоқа коммуникацияларига чиқишини, Халқаро экспорт алоқа иттифоқи ва Умумжаҳон почта алоқаси ҳамда Халқаро электр алоқалари Иттифоқи каби ҳамжамиятларга киришини таъминлади. Шунингдек, бу ҳужжатлар Ўзавтойўл ташкилотига халқаро автомобиль йўллари ҳамда аэропортларни лойиҳалаштириш ва қураш имкониятини яратди. Бу қонунларни амалга ошириш асносида Америка, Финляндия, Япония ва Германиянинг йирик компаниялари билан бир қанча шартномалар имзоланди.

"Автомобиль йўллари тўғрисида"ги Қонун қабул қилинганидан кейин республикада йўл жамғармаси ташкил этилди. 1990 йилдан эътиборан республикада автомобиль йўлларини сақлаш учун бюджетдан маблағ ажратиш тўхтатилди. Бу жамғарма ташкил этилгани туфайли 1993 йили транспорт воситалари эгаларидан 53 миллиард сўм йиғилди ва бу маблағ автомобиль йўлларини таъмирлашга сарф этилди.

Қўмитамиз республика мустақиллигини мустаҳкамлайдиган бир қанча ҳужжатларни тайёрлаш ва қабул қилишда ташаббускор бўлди. Халқаро фуқаро авиацияси конвенцияси протоколларини ратификация қилиш масаласида жонбозлик кўрсатдик ва бу ҳужжат республика Олий Кенгаши X сессиясида кўриб чиқишга таклиф этилди ҳамда 1992 йил 3 июлда қабул қилинди.

Олий Кенгашнинг XII сессиясида Ўзбекистон Республикаси Ҳаво йўллари Кодекси, шунингдек, Конвенцияга тузатишларнинг ратификациялаш тўғрисидаги қарор муҳим воқеа бўлдики, зеро, бу ҳужжатлар халқаро фуқаро авиацияси хавфсизлиги билан боғлиқ. Ушбу ҳужжатларнинг қабул қилингани натижаси ўлароқ Ўзбекистон автотранспорт бўйича кўплаб халқаро ташкилотларига аъзо бўлиб кирди ва ўн битта чет эл мамлакати билан халқаро ҳаво йўли алоқаларини ўрнатди.

Қонун лойиҳаларини тайёрлашда қўмитанинг барча аъзолари, шунингдек, етук олимлар, мутахассислар, ҳуқуқшунослар, халқ хўжалиги соҳаларининг етакчи ходимлари фаол иштирок этишди. Ўзавтойўл, "Ўзбекистон ҳаво йўллари" миллий авиакомпанияси ва Ўрта Осиё темир йўли бошқармаси раҳбарлари ва мутахассислари иштирокида транспорт ва алоқа соҳаларини бозор иқтисоди шароитида ривожлантириш ва бу соҳалар ишчи-хизматчиларини ижтимоий ҳимоясини таъминлаш мавзуида семинарлар ташкил этдик. Қўмитамиз республика ҳукуматига ҳар томонлама ўрганилиб, асосланган еттита муҳим таклиф билан чиқди, бу таклифлар иқтисодий ошкораликни назарда тутади. Улардан бештаси ҳозиргача амалга ошди.

Биз фаолиятимиз давомида фуқаролар, корхона ва ташкилотларнинг хулоса ва мурожаатларига диққат-эътибор билан қараб келамиз. Сайловдан кейинги вақт ичида 210 та хат ва мурожаатлар кўриб чиқилди. Бу ариза ва мурожаатларнинг барчаси тегишли вазирликлар, ташкилот ва ҳокимиятлар иштирокида муҳокама қилинди, ҳар томонлама таҳлил этилиб қонун ҳужжатларни тайёрлашда инобатга олинди.

Пиримқул ҚОДИРОВ, маданият ва маданий меросни асраш масалалари қўмитаси раиси:

— Ўн иккинчи чақириқ Ўзбекистон Олий Кенгашининг сал кам беш йиллик фаолияти тўғрисида сўз юритганда катта воқеаларга бой бўлган жуда ёрқин бир давр кўз олдимизга келади.

Бу даврда Ўзбекистон тарихида биринчи марта муқобил тарздаги демократик сайловлар ўтказилди. Уларда ғолиб чиққан номзодлар "Ўзбекистон халқ де утати" деган шарафли номга сазовор бўлдилар. Ана шу депутатлар 1990 йилнинг март ойида дастлабки сессияга йиғилган пайтларида Ўзбекистон тарихида биринчи бўлиб президентлик институтини жорий этилди. Ҳали собиқ Иттифоқ тарқаб кетмасдан анча олдин, мустақил давлат тузиш йўлидан олға қараб ташланган бундай дадил қадамлар биринчи Президентимиз И. А. Каримовдан ва унинг атрофига жипслашган халқ депутатларидан жуда катта меҳнат ва матонат талаб қилди.

Уч ёшга тўлиб, энди тўртинчи йилга қадам қўйган истиқлолимиз тинчлик ва барқарорлик шароитида мустаҳкамланиб бормоқда. Ҳуқуқий давлат учун асос бўладиган Ўзбекистон Конституцияси ва унга мос равишда қабул қилинган ўнлаб янги қонунлар мамлакатимизнинг сиёсий, иқтисодий ва маънавий ҳаётда туб ўзгаришлар ясашга имкон бермоқда.

Ўзбекистоннинг давлат мустақилигини маънавий жиҳатдан мустаҳкамлашда ва жаҳон афкор оммасига истиқлолимизнинг аниқ далилларини намоён этишда давлат рамзларининг аҳамияти ҳам катта бўлди. Олий Кенгашнинг 1990 йилнинг март ойида бўлган биринчи сессиясидан бошлаб то XI сессиясигача бўлган уч йил давомида Ўзбекистон Республикасининг Давлат байроғи, Давлат герби ва Давлат мадҳиясини яратиш бўйича қизғин иш олиб борилди.

Ижодкор зиёлиларимиз бу улкан ишларни амалга оширишда юртбошимиз И. А. Каримов берган ижодий ғоялар ва бадиий ечимларга асосландилар. Ҳозир бутун дунёга танилган Ўзбекистон Республикаси Давлат байроғининг учта асосий ранги — мовий, оқ ва яшил йўллари биринчи марта Президентимиз томонидан эскиз тарзида чизиб берилганига биз, депутатлар гувоҳмиз. Ўзбекистон Давлат гербининг энг ёрқин рамзи бўлган Хумо образи ҳам ҳали герб учун ижодий танлов бошланмасдан олдин, Президентимизнинг муҳрларида тасвир этилган эди. Ҳозир ҳисобот даврида қилган ишларимиз якунланаётган пайтда Ўзбекистон Давлат байроғи ва Давлат гербининг бош муаллифи — Ислом Абдуғаниевич Каримов эканини айтишимиз керак.

Айни вақтда республикамизнинг давлат рамзларига оид лойиҳалар кенг жамоатчилик муҳокамасига қўйилганини, муқобил вариантлар ошкоралик руҳида матбуотда эълон қилинганини, телевидение экранларида кўрсатилганини, улар Олий Кенгаш сессияларида қайта-қайта муҳокама қилинганини, фойдали фикр-мулоҳазалар асосида такомиллаштирилганини ва чинакам демократик тарзда қабул қилинганини эслаб ўтиш ўринлидир.

Худди шу фикрларни бултур кузда Олий Кенгашимизнинг сессияларида қабул қилинган "Лотин ёзувига асосланган ўзбек алифбосини жорий этиш тўғрисида"ги ҳамда Ўзбекистон Республикасининг орден ва медалларини таъсис этиш ҳақидаги қонунлар бўйича ҳам айтиш мумкин.

Маданият ва маданий меросни асраш масалалари бўйича тузилган қўмитамиз Олий Кенгашнинг бошқа қўмиталари билан яқин ҳамкорликда иш олиб борди. Биз барча қонун лойиҳаларини қўмитамиз аъзолари бўлган халқ депутатларига суянган ҳолда тайёрладик. Олий Кенгашимизда ҳозир соғлом ва ишчан муҳит яратилди, элим деб, юртим деб жон куйдириб ишлаш яхши бир анъанага айланди.

Тилагимиз шуки, бўлажак Олий Мажлисда ҳам мана шу яхши муҳит ва ишчанлик руҳи янада равнақ топсин!

Алишер АЪЗАМХЎЖАЕВ, ветеранлар ишлари ва ёшларга доир сиёсат қўмитаси раиси:

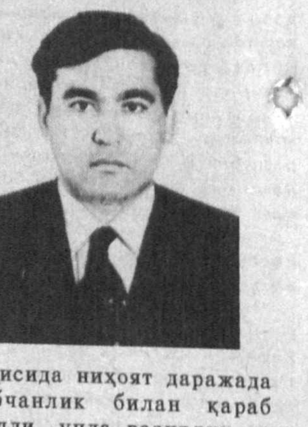

Мана, Олий Кенгашнинг беш йиллик муддати ҳам якунланиб бормоқда. Ушбу вақт халқимиз ва мамлакатимиз ҳаётида буюк ўзгаришлар ясаган, улкан ҳодисалар даври бўлиб тарих саҳифаларига кириши, шубҳасиз. Олий Кенгаш нафақат бу воқеаларнинг бошида турди, балки унинг ўзи ҳам тараққиётнинг залворли йўлини босиб ўтиб, мустақил давлатимизнинг демократик ҳокимият органи сифатида шаклланди.

Олий Кенгаш нуфузи ва обрўсининг ошиб боришида Президентимиз И. А. Каримовнинг Парламент мажлисларида бевосита қатнашиб, сўзлаган теран ва мазмунли нутқлари катта роль ўйнади.

Яна шуни алоҳида таъкидлаш керакки, Олий Кенгаш аъзоларининг мамлакатимиз Президенти таклиф ва ташаббусларини якдиллик билан қўллаб-қувватлаб туриши мустақиллигимизни янада мустаҳкамлаш, турли маслакдаги сиёсий кучлар ва жамоат ташкилотларининг ўзаро яқинлашуви, фуқаролар ўртасида тинчлик-тотувликни таъминлаш, бозор иқтисодиётига ўтишнинг ўзимизга хос йўл-йўриқларини ишлаб чиқиш ва ҳаётга татбиқ этишда муҳим роль ўйнади.

Ветеранлар ишлари ва ёшларга доир сиёсат қўмитаси асосий эътиборни ногиронлар, қариялар ва ёшларни ижтимоий ҳимоялаш, уларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини қонун актлари билан мустаҳкамлашга қаратиб келди. Қўмита йиғилишларида 85 та масала муҳокама қилинди, 7 та қонун лойиҳалари тайёрланди.

Ушбу Қонун қабул қилиниши шунинг учун ҳам зарур эдики, 1991 йилнинг январига келиб республикада 350 минг нафар ногиронлар, 73,5 минг нафар болаликдан ногиронлар ва 46 минг нафар уруш ногиронлари бор эди.

Қўмита "Ўзбекистон Республикасида ногиронларни ижтимоий ҳимоя қилиш тўғрисида"ги Қонун концепциясини ишлаб чиқди, унда ҳуқуқий жиҳатдан мустаҳкамлаб қўйилиши керак бўлган масалалар аниқ баён қилинган. Аввало, "ногирон" тушунчасининг таърифи берилган, ижтимоий инфраструктура имкониятларидан ногиронлар бемалол фойдалана олишлари учун шароит яратиш зарурлиги асосланган, ногиронларни тиббий, касбий, ижтимоий жиҳатдан тиклаш, уларнинг илм олиши ва касб тайёргарлиги муаммолари баён этилган. Қонун лойиҳасида ногиронлар меҳнатини ташкил этиш, уларнинг ҳар томонлама тиббий ёрдам олишлари, ўз жамоат ташкилотларини тузиш ҳуқуқи масалалари акс эттирилган.

"Ўзбекистон Республикасида ногиронларни ижтимоий ҳимоя қилиш тўғрисида"ги Қонун лойиҳаси қўмита мажлисида икки марта муҳокама қилинди. Олий Кенгашнинг саккизинчи сессияси кун тартибига киритилгач, лойиҳа юзасидан кўплаб таклиф ва истаклар билдирилди. Сессиянинг ўзида уни муҳокама қилишда (сўзга чиқиш ва масала қўйишда) 27 халқ депутати қатнашди. 1991 йил 18 ноябрда ушбу Қонун Олий Кенгаш томонидан қабул қилинди.

Қонуннинг амалга оширилишини назорат қилиш мақсадида қўмита тадбирлар режасини тузди. Республика Вазирлар Маҳкамаси ногиронликни аниқлашдаги кўрсаткичлар рўйхатини тасдиқлади. Ушбу ҳужжатда ногиронликни аниқлаш тартиби белгиланган, ногиронлик ҳуқуқларини белгилаш мезонлари, ижтимоий ёрдам турлари яққол таърифланган. Республика ҳукумати ўз қарорларини Қонунга мувофиқлаштирди, вазирлик ва идоралар ўз норматив ҳужжатларини қайта кўриб чиқдилар, Қонунга зид келадиганларини бекор қилдилар.

Қўмита мажлисларида Қонуннинг Тошкент шаҳри ва Соғлиқни сақлаш вазирлигида амалга ошириб борилишига оид ахборотлар тингланди. 1992 йил 27 ноябрда Вазирлар Маҳкамасининг ижтимоий масалалар, фан ва таълим бўлими билан биргаликда кенгайтирилган кенгаш ўтказилди, унда ногиронларни ижтимоий ҳимоя қилиш аҳволи ва уни яхшилаш чоралари кўриб чиқилди.

Шунингдек, қўмитада "Ўзбекистон Республикасида ёшларга оид давлат сиёсатининг асослари тўғрисида"ги Қонун ҳам ишлаб чиқилди. Мазкур ҳужжатни тайёрлашдан олдин концепция лойиҳаси пухта ишланди, ёшларнинг жамиятимиздаги ўрни тўғрисида муфассал материаллар тайёрланди.

Матбуотда эълон қилинган Қонун лойиҳасининг муҳокамаси қизғин ўтди. Унда аҳолининг турли гуруҳларининг айниқса, ёшларнинг юзлаб вакиллари қатнашди. Қонун лойиҳаси қўмитанинг кенгайтирилган мажлисида ниҳоят даражада талабчанлик билан қараб чиқилди, унда вазирлик ва идораларнинг ходимлари, ёшлар жамоат ташкилотларининг вакиллари, таниқли олимлар, олий ўқув юртларининг ўқитувчилари, педагоглар иштирок этдилар. Олий Кенгаш сессиясида ҳам Қонун лойиҳасининг муҳокамаси фаоллик билан ўтди: 38 депутат сўзга чиқди ёки таклиф киритди.

Қўмита фуқароларнинг пенсия таъминоти тўғрисида янги қонун яратиш таклифи билан чиқди, бу таклифни республика раҳбарияти қўллаб-қувватлади. Шундан сўнг қўмита аъзолари, бошқа вазирлик ва идоралар, Касаба Уюшмалари Федерацияси Кенгаши ходимларидан иборат таркибда қонун лойиҳасини ишлаб чиқувчи ишчи гуруҳ тузилди. Унинг аъзолари кўплаб хорижий мамлакатлар (Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги, Европа, Америка ва Осиё мамлакатлари) нинг пенсияларга оид қонун ҳужжатларини ўрганишди. Қонун лойиҳаси устида ишлаш жараёнида пенсионер ва ногиронларнинг моддий аҳволини яхшилашга қаратилган. Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармонлари жиддий эътиборга олинди.

Бугун биз истиқболдаги буюк мамлакат — Ўзбекистоннинг бўй-бастини режалаб турибмиз. У эртага қандай бўлиши сизу бизнинг ҳаракатимизга, иймону виждонимизнинг поклигига ва Ватан манфаатини шахс манфаатларидан қай даражада устун қўя олишимизга боғлиқдир.

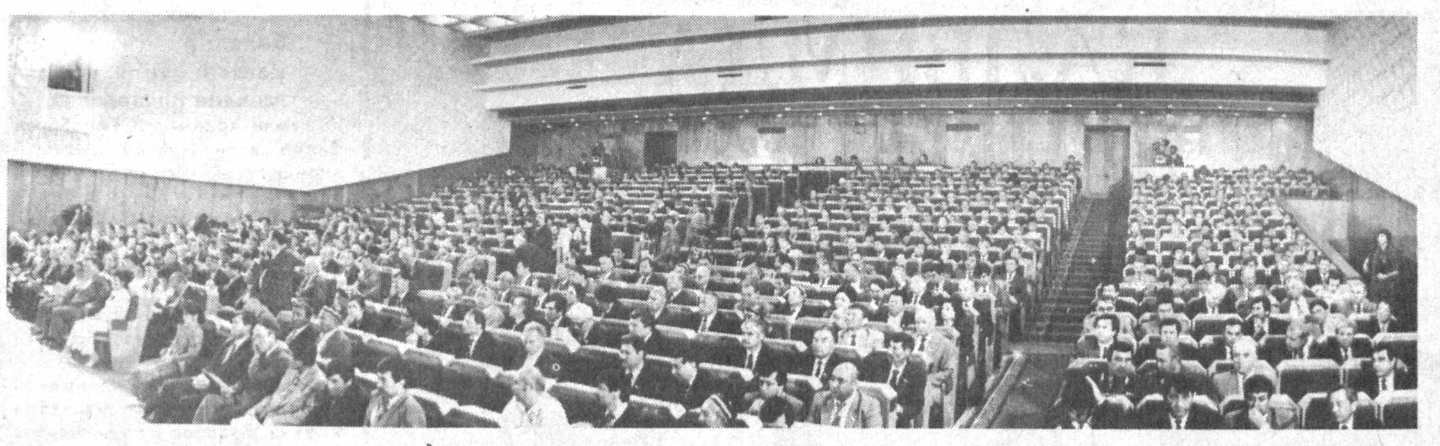

ҚЎМИТАЛАРИ РАИСЛАРИГА

Эркин ВОҲИДОВ, Ошкоралик қўмитаси раиси:

Совет замонида сайланган, дунёдаги энг қудратли тоталитар тузумнинг қулаш жараёни зилзилаларини бошдан кечирган, собиқ совет республикалари ичида биринчи бўлиб Ўзбекистон Президентини сайлаган ва унинг лафзи билан дунёга ватанимиз мустақиллигини эълон қилган ўн иккинчи чақириқ Ўзбекистон Олий Кенгаши ўз фаолиятини якунламоқда.

Ҳеч шубҳа йўқки, Олий Кенгашимизнинг ушбу чақириғи тарихий бўлиб қолажак. У мустақил давлатимизнинг ҳуқуқий пойдеворини қурди, биринчи Ўзбекистон Конституциясини қабул қилди, сиёсий, иқтисодий реформаларга асос қўйди. Шу даврда Ўзбекистонни жаҳон таниди, ўзбек халқининг тарихий, маданий туйғуси ўсди.

Беш йилга яқин вақт ичида жамиятимиз асрга тенг ўзгариш йўлларини босиб ўтди. Халқимиз ўзлигини англади, кўп сир-синоатларга кўзи очилди. Мураккаб замон ҳаммамизни синовдан ўтказди.

Босиб ўтган йўлимиз элдан сир эмас. Миллионлар кўз олдида амалпарастлик, андишасизлик баланд, табаррук минбарга кўтарилган вақтлар ҳам бўлди. Оқил, вазмин, донишманд халқимиз ҳақни ноҳақдан, андишани юзсизликдан ажратиб олди. Депутатларимиз синовли дамларда Президентимиз атрофида жипслашиб, жамиятнинг мувозанатини сақлаб қолдилар. Юртбошимизнинг босиқлик ва донолик билан олиб борган сиёсати мамлакатимизни низолар тўфонидан асраб, сариштталик, тинч тараққиёт йўлига олиб чиқди.

Бизнинг ошкоралик масалалари бўйича қўмитамиз ҳам ана ўша мураккаб жараёнларни ўз бошидан кечирди. Тортишув ва баҳслар оша, курашлар, хатолар ва тузатишлар оша кам-кам тажриба орттириб, бугунги бирдамлик ва ҳамжиҳатликка ўз ҳиссасини қўшди.

Қўмитамиз аъзолари Олий Кенгаш тақдим этган барча қонун лойиҳалари муҳокамасида фаол иштирок этдилар, бир қанча қонун лойиҳаларини тайёрлаб Олий Кенгаш сессияларига олиб чиқдилар. (Ошкораликнинг ҳуқуқий негизи бўлган "Оммавий ахборот воситалари тўғрисида"ги Қонун лойиҳаси жуда кўп баҳс ва тортишувлар сўнгида сессияга олиб чиқилди ва юртбошимизнинг бевосита мадади билан (у пайт Советлар замони эди ҳамда партократиянинг қаршилиги кучли эди) қабул қилинди.) Ушбу қонун ҳозиргача ўзгаришсиз амал қилмоқда.

Ўзбекистон ҳукуматининг ижтимоий соҳадаги халқпарвар сиёсати қўмитамиз томонидан тайёрланган "Фуқароларнинг мурожаатлари тўғрисида"ги Қонунда ўз ифодасини топган. "Ноширлик фаолияти тўғрисида"ги Қонун лойиҳасини тайёрлаб қўйганмиз.

Шунингдек, қўмитамизда "Интеллектуал мулк ҳақида" ва "Архивлар тўғрисида"ги Қонун лойиҳалари бўйича иш олиб борилмоқда. Бу ҳужжатлар балки сайланажак Олий Мажлисга биздан мерос бўлиб ўтар. Ҳарқалай, биз босиб ўтган мураккаб йўл янги сайланадиган халқ ноибларига тажриба сифатида асқотса ажаб эмас.

Биз тарихимизда илк бор кўппартиявий асосда чинакам демократик сайловлар ўтказиш арафасидамиз. Халқ ўзининг энг муносиб фарзандларини танлаб олади деб умид қиламан. Бўлажак номзодларга аввало курашда ҳалоллик ва мардлик, сўнг эса элга садоқат ҳамда сидқидил хизмат қилишни тилайман.

Фазлитдин НАЖМИДДИНОВ, саноат, қурилиш ва аҳолига хизмат кўрсатиш масалалари қўмитаси раиси:

— Ўтган йиллар мобайнида қўмитамиз қатор вазифаларни адо этди. Айниқса, Ўзбекистон мустақилликка эришганидан сўнг республиканинг марказлаштирилган иқтисодини босқичма-босқич бозор муносабатлари йўлига ўтказиш учун ҳуқуқий асослар яратиш, бутун хўжалик тизими ислоҳ этилаётган шароитда корхоналарда иш маромини сақлаш учун зарур шарт-шароитларни юзага келтириш, хусусий мулк шаклларини ўзгартириш, барча ишлаб чиқарувчиларнинг эркин иш юритишларини таъминлашдек масъул ва муҳим ишлар бажарилди.

Қўмитамиз аъзолари тайёрлаган ва Олий Кенгаш томонидан қабул қилинган "Корхоналар тўғрисида" ва "Кооперация тўғрисида"ги қонунлар хўжалик соҳасида мустаҳкам ҳуқуқий асосни шакллантириш йўлида муҳим қадам бўлди. Мисол учун, "Кооперация тўғрисида"ги, "Қонун кооперативларнинг эркин кириши ва чиқиши, бошқарувда иштироки, бошқа турдаги мулкчиликка асосланган корхоналарнинг тенг ҳуқуқ билан ривож топишини кафолатлайди. Биз шунингдек, ялпи қонунчиликнинг амалда қўлланилишини назорат этишни йўлга қўйдик, мажлисларимизда бир қанча маҳаллий Кенгашлар, давлат концернлари фаолиятини муҳокама қилдик. Мустақил Ўзбекистон Конституциясининг қабул қилиниши, тараққий этган бозор иқтисоди томон ҳаракатдаги мавжуд қонуний ҳужжатларга жиддий ўзгартишлар киритишимизни тақозо этди.

Республиканинг жаҳон бозорига чиқиши муносабати билан ташқи иқтисодий фаолиятнинг ҳуқуқий асосларини шакллантириш муҳим аҳамият касб этди. Ишлаб чиқарилаётган ва экспорт қилинаётган маҳсулотларнинг ҳуқуқий ҳимоясини мустаҳкамлаш учун қўмита томонидан тайёрланиб, тез орада қабул қилинган "Маҳсулот белгилари ва хизмат кўрсатиш белгилари ҳақида"ги Қонун бу фаолият турининг ҳуқуқий, иқтисодий ва ташкилий асосларини, шунингдек, маҳсулот белгилари ва хизмат кўрсатиш белгилари иш тартибини аниқлаб берди.

Фуқаролар хонадон ва уйларини шахсий мулк қилиб олишлари, яшаш шароитларини яхшилашлари учун "Давлат уй-жой фондини хусусийлаштириш тўғрисида"ги Қонун қабул қилиндики, бу қонунга мувофиқ Ўзбекистон Республикаси ҳудудида давлат уй-жой фондини хусусийлаштиришнинг аниқ тартиби қарор топди.

Истеъмолчилар ҳуқуқини ҳимоя қилиш маҳсулотларнинг аҳолига тарқатилишини, сифатини назорат қилишни яхшилаш мақсадида "Маҳсулотлар ва хизматлар сертификацияси тўғрисида"ги Қонун тайёрланди. Бу қонуннинг Олий Кенгашда қабул қилинганлиги ишлаб чиқарувчилар, истеъмолчилар ва жамият муносабатларини бошқаришнинг ҳуқуқий ва ташкилий асосларини қарор топтиришга, сертификация иштирокчиларининг мажбуриятлари ва масъулиятларини аниқ белгилаб қўйишга имкон яратди.

Қўмитамиз қонун лойиҳаларини тайёрлаш ва Олий Кенгаш ҳукмига ҳавола этиш жараёнида уларни назарий ва амалий жиҳатдан теран ишлаб чиқиш, ҳужжатларни экспертиза қилиш учун бу ишга олимлар, мутахассислар, ҳуқуқшуносларни жалб этди. Қонун лойиҳалари устида ишлаш мобайнида махсус ишчи гуруҳлари ташкил этилди, уларни қўмитамиз аъзолари бошқариб борди ва бу гуруҳларда муайян қонунлар бўйича тушган барча таклифлар чуқур, ҳар тарафлама муҳокама қилинди. Бир қанча қонун лойиҳаларини тайёрлаш ва парламентга таклиф этишда Олий Кенгашнинг бошқа комитетлари билан ҳамкорликда иш олиб бордик.

Фуқаролар ва ташкилотларнинг аризалари, хатларини кўриб чиқиш қўмитамиз фаолиятининг муҳим жиҳатидир. Қонун ҳужжатларини тайёрлашда фуқароларнинг саноат, қурилиш, уй-жой коммунал хўжалиги, савдо ва умумий овқатланиш билан боғлиқ мурожаатлари таҳлил қилинди ва ҳисобга олинди, бундай мурожаатларнинг ҳар бирига асосли жавоб берилди. Айрим мурожаатларни эса Фарғона ва Жиззах вилоятларига бориб, бу вилоятлардаги ҳокимиятларнинг масъул ходимлари иштирокида кўриб чиқдик.

Хулоса қилиб айтиш жоизки, Қўмитамизнинг кўплаб аъзолари қабул қилинадиган қонунларнинг мазмун-моҳиятини кенг халқ оммасига етказиш, аҳамиятини тушунтириш учун фаоллик кўрсатишди, сайловчилар билан учрашувларда, радио ва телевидениедаги, маҳаллий матбуотдаги чиқишларида қонунларнинг бажарилиши билан боғлиқ тажрибаларни кенг ва атрофлича тарғиб этишди.

• Депутат ҳисоб беради

НОИБНИНГ МУҚАДДАС ВАЗИФАСИ

Республикамиз парламенти дастлаб ўз ишини собиқ Иттифоқ таркибида бошлаган бўлса-да, 1991 йил 31 августида Ўзбекистоннинг Давлат мустақиллиги тўғрисидаги тарихий қонунни қабул қилди ва курраи заминда янги — Ўзбекистон деб аталадиган давлат туғилганлигини расман тасдиқлади. Бу воқеа ҳар бир халқ ноибининг, ҳар бир ўзбекистонликнинг юрагида умрбод муҳрланиб қолди, десам адашмаган бўламан.

1 сентябрь Ўзбекистон мустақиллиги куни деб эълон қилиниши, давлатимиз ўз байроғи, тамғаси ва мадҳиясига эга бўлганлиги, собиқ Иттифоқ таркибидаги республикалар орасида биринчи бўлиб Президентлик бошқарувига ўтилганлиги, муқобиллик асосида ўтказилган Президент сайловлари Олий Кенгашимиз фаолиятидаги энг муҳим, тарихий воқеалардир. Мамлакатимизнинг ўз Конституциясига эга бўлиши, халқимизнинг ўзлигини таниб, миллий ва умумбашарий қадриятларимиз тикланаётганлиги, мустақил мамлакатнинг мустақил пойдевори эса айнан шу йилларда яратилганлиги қувонарлидир.

Парламентимиз тез ва тўхтовсиз равишда улғайиб, шаклланиб борди. Биз тайёрланаётган ҳар бир қонун лойиҳасини диққат билан ўрганиш, бунда тараққий топган мамлакатлар парламентлари иш тажрибасидан фойдаланиш, лойиҳаларни комиссия ва қўмиталар, Олий Кенгаш сессияси мажлисларида муҳокама этиш маданиятини эгаллашга интилдик. Ёдингизда бўлса, дастлабки сессияларда мажлислар залидаги микрофонлар олдида тирбанд навбатлар пайдо бўлар, чуқур мулоҳазасиз, саёз ёки маҳаллий аҳамиятга эга таклифлар билан сўзга чиқишлар ҳам бўларди. Тарафкашлик, бақир-чақирлар ҳам бўлгани рост. Шу билан бирга, парламент демократияси, депутатлик одоби каби тушунчалар Олий Кенгаш фаолиятига сингиб, собитқадамлик билан тер тўкиш, улар юзасидан вилоятларда, қўмиталар йиғилишларида муҳокамалар уюштириш, сайловчилар, аҳоли ўртасида тушунтириш ишлари олиб бориш каби янги иш услублари жорий этилди.

Мен Олий Кенгашнинг соғлиқни сақлаш ва халқ таълими масалалари бўйича қўмитасининг аъзоси сифатида айрим қонунлар лойиҳаси стида ишлаш бахтига мушарраф бўлдим. Айниқса, "Таълим тўғрисида"ги Қонун лойиҳаси устида икки йилга яқин муддат иш олиб борилди. Юзлаб халқ таълими ходимлари, ўқув юртлари раҳбарлари, ота-оналар муҳокамаларда фаол қатнашганлигининг гувоҳи бўлганман. Жойларда ўтказилган учрашувларда ўртага қўйилган таклифларнинг кўпчилиги инобатга олиниб, лойиҳага киритилди. Ҳозирда мазкур қонун республикамизда таълимни ривожлантириш, унинг давлат ва жамият ҳаётидаги устиворлигини таъминлашга хизмат қилмоқда. Қонунларнинг жойларда бажарилишини ўрганишга ҳам катта эътибор берилмоқда. Вилоятларга бориб, мавжуд аҳвол билан танишилди, мутахассислар фикри ўрганилиб, камчиликларни бартараф этиш йўллари белгилаб берилди.

Шу билан бирга, халқ ноибларининг хорижий мамлакатларга бўлган расмий ташрифлар доирасида, Олий Кенгаш делегациялари таркибида чет мамлакатларга бориб келишлари ҳам уларнинг дунёқарашини бойитишга хизмат қилмоқда.

Қонунчилик фаолияти билан бир қаторда ўзим депутат этиб сайланган сайлов мавзесидаги аҳолининг наказларини бажариш, муаммоларни ижобий ҳал этишга ҳаракат илмоқдаман. Сайловолди учрашувларда аҳолидан кўплаб масалаларни ҳал этишда ёрдам бериш тўғрисида таклифлар тушди. Шаҳар ҳокимлиги, корхона ва ташкилотлар кўмагида мавзедаги 8 та маҳаллада газлаштириш ишлари якунланди, кенг кўламдаги ободончилик ишлари бажарилди. 140 ўринли болалар боғчаси қурилиши тугалланиб, фойдаланишга топширилди. 5-ўрта мактаб очилди, шаҳар болалар ва ўсмирлар ижодкорлик маркази, техник лицей, гимназиялар ташкил этилди. Маҳаллаларда савдо, маиший хизмат, соғлиқни сақлаш шохобчалари ташкил қилинди, уларнинг яхши фаолият кўрсатиши учун шарт-шароитлар яратиб берилди. Тўқимачилик корхонасига қарашли ётоқхоналар таъмирланиб, шароитлари яхшиланди. Хашар йўли билан 34-мактабнинг янги биноси қурилиши бошлаб юборилди. 19, 24-маҳаллалар фуқаролар йиғинлари оқсоқолларининг ташаббуси билан маҳалла боғлари барпо этилмоқда.

Депутатлик фаолиятим давомида кишиларимиз ҳаёти билан яқинроқ танишиш, аҳоли билан бевосита мулоқот ва учрашувлар ўтказиш, уларнинг юрагига йўл топишни ўргандим. Учрашувларда мустақил мамлакатимизда, вилоятимиз ва шаҳримизда амалга оширилаётган ижтимоий-иқтисодий ислоҳотлар, Президентимиз фармонларини рўёбга чиқариш, жиноятчиликка қарши кураш, эл-юрт тинчлиги, осойишталигини, халқлар дўстлиги ва бирдамлигини мустаҳкамлаш, оила, маҳалла, мактаб ҳамкорлигини кучайтириш, фарзанд тарбияси каби мавзулар ҳеч кимни бефарқ қолдирмайди. Шунингдек, бозор иқтисодиётига ўтиш даврида юзага келган муайян қийинчиликлар, маҳаллалар, турар-жойлар ҳудудидаги айрим муаммолар, уларни бартараф этиш чоралари ҳам аҳолида катта қизиқиш уйғотади.

Бир нарсадан жуда хурсандман: халқимизнинг руҳи тетик, эртанги кунга, мустақил давлатимизнинг порлоқ келажагига имони комил. Энг асосийси, ҳар бир кишининг, ҳар бир оиланинг фаровонлиги, турмуш даражаси меҳнатига боғлиқ эканлигини тобора тушуниб борилаётганлигидир. Мен маҳалла оқсоқоллари, сайловчиларим билан учрашувларда буни такрор ва такрор таъкидлашдан эринмайман. Ахир Баҳоуддин Нақшбанд ҳазратлари ҳам: "Дил ба ёр, даст ба кор" деганлар-ку. Ҳалол меҳнат қиладиган фидойи инсонлар асло кам бўлмайди.

Ўрни келганда, яна бир оддий ҳақиқатни айтиб ўтишни истардим. Юртимизда ўтказилаётган ислоҳотларнинг тақдири, келажаги кўп жиҳатдан турли даражадаги раҳбарлар, халқ ноибларининг ҳаётий позициясига, шахсий фазилатларига, сўзи билан ишининг бирлигига боғлиқдир. Юртбошимиз И. Каримов "Буюк мақсад йўлидан оғишмайлик" номли рисоласида раҳбарлар ҳақида фикр юритиб, "Раҳбарнинг ишига халқ ўзи баҳо беради. Энг олий ҳакам — вақт. Раҳбарлик лавозимига кўтарилган кишиларнинг энг буюк, энг муқаддас вазифаси — уни тарбия қилган, билим берган, юксак мартабага олиб чиққан халқига сидқидилдан хизмат қилиш", деб таъкидлаган эди.

Зеро, халқдан ажралиб қолган, оёғи ердан кўтарилган раҳбар узоққа боролмайди.

Муҳаммаджон ХЎЖАЕВ,
Ўзбекистон халқ депутати.
Фарғона шаҳри.

ҲАМЖИҲАТЛИК ТАРАҚҚИЁТ ГАРОВИ

Олий Кенгашимизнинг ҳар бир сессиясини "ойнаи жаҳон" орқали кўриб, газеталардан ўқиб бораман. Ноибларимизнинг кўрилаётган масалаларга баҳамжиҳат кенгашиб, вазминлик ва мулоҳазакорлик билан ёндошаётганлиги кишини хурсанд қилади. "Ойнаи жаҳонда" айрим давлатлар парламентларидаги ўзаро жанжалларни кўриб, жаҳл ва пўписа билан бирор масалани, айниқса, давлат миқёсидаги масалаларни ҳал қилиб бўлмайди-ку?, деб ўйлаб қоламан.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг бугун ўз ишини бошлаган XVI-сессиясида ҳам депутатларимиз кун тартибига қўйилган масалаларни бамаслаҳат уюшқоқлик билан кўриб чиқишларига ишончим комил.

Ана шу сессия кун тартибига киритилган барча масалалар ёш, мустақил давлатимиз истиқболи учун жуда муҳим аҳамиятга эга. Масалан, "Ўзбекистон Республикасининг Ер ости бойликлари тўғрисидаги кодекси лойиҳаси"ни олайлик. Ер ости бойликлари биз ва келажак авлодларнинг хазинаси. Ана шу хазинамизни асраб, авайлаб, ундан тежаб-тергаб фойдаланишимиз учун мазкур кодекс жуда муҳим. Ёки сессияда муҳокама этиладиган "Ўзбекистон Республикасининг Жиноят кодекси" лойиҳаси ноибларимиз томонидан қабул қилингач, халқимиз осойишталигини таъминлаш ҳамда жиноятчиликнинг пайини қирқишда муҳим дастурий ҳужжат бўлади.

Нарзулла ЭРГАШЕВ,
Зарбдор тумани "Истиқбол" ширкатлар уюшмаси раиси муовини.

ТАКЛИФ ҚИЛАРДИМКИ...

Мустақил давлатнинг ички ҳаёти унинг ўз қонунлари билан бошқарилади. Ўзбекистон Республикасининг "Фуқаролар даромадларини декларация қилиш тўғрисида"ги Қонуни ҳам ана шундай ҳужжатлардан бири бўлади, деб ўйлайман. Лекин назаримда қабул қилиниши мўлжалланаётган қонун лойиҳаси баъзи қўшимча ва ўзгартишлар киритилишига муҳтож.

Аввало, Қонунда "Умумий қоидалар" бўлими бўлмоғи лозим. Бунда фуқаролар даромади декларацияси нима деган саволга жавоб берилиши керак. Бизнингча, Қонун лойиҳасининг 1-моддасида "Фуқароларнинг даромадлари декларацияси жисмоний шахсларнинг солиққа тортиладиган барча даромадлари, мулки ва бошқа нарсалари тўғрисида ихтиёрий равишда бериладиган маълумотномаси" дейилса маъқул бўларди.

Қонунда шунингдек, жисмоний шахсларнинг декларацияга киритилиши лозим бўлган барча даромадларининг рўйхати кўрсатилиши мақсадга мувофиқ.

Лойиҳанинг 4-моддасидаги "15 кун ичида солиқ органларига етказиб берилсин" деган жумла ўрнига, "Фуқароларнинг даромади тўғрисидаги декларацияси солиқ органларига топширилгандан сўнг уни тегишли ташкилотлар расмийлаштириш ҳуқуқига эга" деб ёзиб қўйилса ўринли бўларди.

Умуман, ушбу қонун ҳуқуқий-демократик давлат тузишда яна бир қутлуғ қадам бўлиб қолишига шубҳа йўқ.

М. ПАРДАЕВ,
Самарқанд кооператив институти кафедра мудири, доцент.

СУРАТЛАРДА: Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг ўн иккинчи чақириқ XVI — сессияси қатнашчиларидан бир гуруҳи.

Ш. ИБРОҲИМОВ олган сурат.

ПАРЛАМЕНТЛАРАРО АЛОҚА: КЎЛАМ, МИҚЁС КЕНГАЙИБ БОРАВЕРАДИ

Қўшни давлатлар билан ўрнатилган муносабатларни мустаҳкамлаш ва ривожлантириш мустақил Ўзбекистонимиз тутган сиёсий йўлнинг энг муҳим жиҳатларидан биридир.

Бу жараён Президентимизнинг Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош Ассамблеясининг 48-сессиясида сўзлаган нутқидан кейин янада янги уфқлар очди. Бугунги кунда Ўзбекистонни Ер куррасидаги юз элликка яқин мамлакат тан олди. 77 та давлат билан дипломатия муносабатлари ўрнатилди. Ўзбекистонда чет элларнинг 44 та элчихонаси, халқаро ташкилотларнинг 10 та ваколатхоналари очилди. Буларнинг ҳаммаси барча тинчликсевар давлатлар билан дўстона муносабатларни мустаҳкамлашга имкон берди.

Мақтаниш эмас, Олий Кенгашнинг Парламентлараро алоқалар қўмитаси бўлими қисқа давр ичида ғоят кенгайди, миқёсан ошди, фаолияти фаоллашди. Олий Кенгаш таркибидаги доимий қўмиталар билан ҳамкорликда ишлашга, уларнинг Олий Кенгашга дахлдор бўлган халқаро аҳамиятга эга кенг жабҳали алоқалари жараёнларини мунтазам марказлаштириб боришга даъват этди.

Аниқ мисолларга мурожаат этсак, 1991 йилнинг декабрь ойида мамлакатимизда илк бор ўтказилган — Ўзбекистон Республикасининг биринчи Президенти лавозими учун сайловда кўплаб чет эл давлатларидан кузатувчи гуруҳлар ташриф буюрдилар.

Биргина 1992 йилда Олий Кенгаш жаҳоннинг 31 мамлакатидан Парламент гуруҳларини қабул қилди. Улар орасида Америка Қўшма Штатлари сенаторлари, Олмония Федератив Республикаси Бундестаги намояндалари, Европа Кенгаши, Бирлашган Миллатлар Ташкилоти, Туркия, Япония гуруҳлари бор эди. Кейинги йилларда уларнинг мундарижаси Австралия, Корея, Покистон, Малайзия, Индонезия, Ҳиндистон, Россия каби кўпдан-кўп мамлакатлар билан янада бойиди.

Айни пайтда республикамиз Олий Кенгаши парламенти аъзолари ҳам мана шу мамлакатларнинг кўпчилигида бўлишиб, жаҳон халқларининг ривожланиши ва тараққиёт муаммолари бўйича парламентларнинг Осиё Ассамблеяси IV — Бош Кенгаши, минтақалараро хавфсизлик ва ҳамкорлик семинари, аҳолининг кўпайиб бориши масалаларига оид Осиё ва Тинч океани мамлакатлари халқаро конференцияси сингари йирик анжуманларда фаол иштирок этдилар.

Республикамиз парламенти аъзолари Австрия, Олмония, Туркия, Ҳиндистон каби мамлакатларда бўлган кезларда ўзаро иш ўрганиш, тажриба алмашув, иш тартибида маъқул андозаларни танлаш, ўз таклиф ва мулоҳазаларини билдириш каби тадбирларнинг кенг дастурларини ишлаб чиқдилар. Айниқса, парламентимиз гуруҳининг Олмония Федератив Республикасига қилган сафари самарали бўлди. Бундестаг маъмурияти, унинг қўмиталари ва бўлимлари раҳбарлари, парламенти аъзолари билан бўлган учрашувлар мамлакатлар ўртасидаги маданий-маърифий, иқтисодий ҳамкорлик ришталарини мустаҳкамлашда ғоят самарали натижалар берди.

Республикамиз Олий Кенгашининг 1992 йил сентябрь ойи бошида Халқаро ташкилот — Парламентлараро уюшмага аъзо бўлиб кириши алоҳида диққатга сазовордир. Зеро, ҳозирги пайтда жаҳондаги 130 дан зиёд мамлакатларнинг парламентлари уюшган бу халқаро ташкилот ўз мақсад ва йўналишига кўра Бирлашган Миллатлар Ташкилоти дастури ҳамда Низомига ҳамфикр бўлиб, Ер юзида Тинчлик, Осойишталик, Тенглик, Мустақиллик, Ҳамкорлик ва Барқарорлик учун кураш олиб бормоқда. Жумладан, республикамиз уюшмага тенг ҳуқуқли аъзо бўлиб (унинг Стокгольмда ўтган 88-конференциясида) киргандан кейин ташкилот биноси (Женева) тепасида барча давлатларники сингари Ўзбекистон Республикаси байроғи ҳам мағрур ҳилпирай бошлади. Бу эса мамлакатимиз обрўсини халқаро миқёсда яна бир бор мустаҳкамланишида ва парламентлараро алоқалар ривожида навбатдаги дадил қадам бўлди.

Ўтган давр ичида эришилган ютуқлардан яна бири — республикамиз Олий Кенгаши 1993 йилнинг январь ойида Европада хавфсизлик ва ҳамкорлик бўйича Парламентлар Ассамблеяси Кенгашига ҳам аъзо бўлиб кирганлигидир. Сиёсий ва иқтисодий жиҳатдан жаҳонда энг нуфузли бўлган бу ташкилот (маркази Копенгагенда) бугунги кунда башариятнинг барча тинчликсевар эл-элатлари манфаатларини ифодалаётгани ҳеч кимга сир эмас.

Хуллас, Олий Кенгашимизнинг парламентлараро алоқалари кўлами, миқёси ва фаолияти кун сайин камол топиб, унинг Халқаро доирадаги обрў-эътибори ошиб бормоқда. Янги-янги мамлакатларнинг парламентларидан ўзаро борди-келдилар ўрнатиш, тажрибалар алмашиш, дўстона ҳамкорлик қилиш истагида ташриф буюришимизни сўраб таклифномалар келмоқда.

Ўйлаймизки, ўн иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг ўн олтинчи сессияси парламентлараро алоқалар борасида орттирган камтарона тажрибамизни ва ишларимиз ҳисоботини қониқиш билан маъқуллайди. Олдинда янги парламент — Олий Мажлис сайлови турибди. Бўлажак Олий Мажлиснинг парламентлараро алоқалари келажакда янада залворли, янада салмоқли бўлишига ишончимиз комил.

Олий Мажлис атрофига уюшган қўмиталар ва барча халқ депутатлари Мустақил Ўзбекистонимизнинг истиқболи ва истиқлоли учун Юртбошимиз айтганларидек, элим деб, юртим деб ёниб яшайдиган ғайрат-шижоатли кишилар бўлади, деган умиддамиз.

Файзулло АБДУРАҲМОНОВ,
Олий Кенгаш парламентлараро алоқалар бўлимининг бошлиғи.

• Мустақил Ўзбекистон Парламенти Солномаси

Олий Кенгашнинг саккизинчи сессияси (18-21 ноябрь 1991 йил)

Ўзбекистон Республикасининг қуйидаги қонунлари қабул қилинди:

Ўзбекистон Республикаси Давлат байроғи тўғрисида,

Ўзбекистон Республикаси Президенти сайлови тўғрисида,

Ўзбекистон Республикасида референдум тўғрисида,

Ўзбекистон Республикасида ногиронларни ижтимоий ҳимоя этиш тўғрисида,

Давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш тўғрисида.

Олий Кенгашнинг навбатдан ташқари тўққизинчи сессияси (4, 13, 14 январь 1992 йил)

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши қуйидаги ҳужжатларни ратификация қилди:

Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги тузилганлиги ҳақидаги Битим ва Протокол,

Ўзбекистон Республикаси ва Туркия Республикаси ўртасидаги алоқаларнинг асослари ҳамда мақсадлари тўғрисидаги шартнома ҳамда Ўзбекистон Республикаси билан Туркия Республикаси ўртасидаги иқтисодий ва савдо-сотиқ соҳасидаги Битим маъқулланди.

Ўзбекистон Республикасининг қуйидаги қонунлари қабул қилинди:

Ўзбекистон Республикасининг маҳаллий ҳокимият идораларини қайта ташкил этиш тўғрисида,

Аҳолини иш билан таъминлаш ҳақида,

Алоқа тўғрисида,

Жисмоний тарбия ва спорт ҳақида.

Олий Кенгашнинг ўнинчи сессияси (2-3 июль 1992 йил)

Ўзбекистон Республикасининг қуйидаги Қонунлари қабул қилинди:

Ўзбекистон Республикаси Давлат герби тўғрисида,

Ўзбекистон Республикасининг фуқаролиги тўғрисида,

Мудофаа тўғрисида,

Умумий ҳарбий мажбурият ва ҳарбий хизмат тўғрисида,

Муқобил хизмат тўғрисида,

Деҳқон хўжалиги ҳақида,

Давлат санитария назорати тўғрисида,

Олий Кенгашнинг Қарори билан Парламентлар Иттифоқининг Миллий гуруҳи тузилди.

Олий Кенгашнинг ўн биринчи сессияси (8-10 декабрь 1992 йил)

Ўзбекистон Республикасининг янги Конституцияси қабул қилинди,

Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинган кун умумхалқ байрами деб эълон қилинди,

Ўзбекистон Республикасининг Давлат Мадҳияси тасдиқланди.

Олий Кенгашнинг ўн иккинчи сессияси (6-7 май 1993 йил)

Ўзбекистон Республикасининг қуйидаги қонунлари қабул қилинди:

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси тўғрисида,

Ўзбекистон Республикаси Конституцион суди ҳақида,

Ўзбекистон Республикаси пул тизими ҳақида,

Олий Кенгашнинг ўн учинчи сессияси (2-3 сентябрь 1993 йил)

Ўзбекистон Республикасининг қуйидаги қонунлари қабул қилинди:

Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқарув органлари тўғрисида,

Лотин ёзувига асосланган ўзбек алифбосига ўтиш тўғрисида,

Фуқароларнинг давлат пенсияси таъминоти ҳақида,

Матбуот ва оммавий ахборот воситалари ходимлари куни белгиланди.

Олий Кенгашнинг ўн тўртинчи сессияси (28-29 декабрь 1993 йил)

Ўзбекистон Республикасининг қуйидаги қонунлари қабул қилинди:

Ўзбекистон Республикасининг Олий Мажлисига сайлов тўғрисида,

Ватан ҳимоячилари кунини белгилаш тўғрисида.

Олий Кенгашнинг ўн бешинчи сессияси (5-6 май 1994 йил)

Ўзбекистон Республикасининг қуйидаги қонунлари қабул қилинди:

"Ўзбекистон Қаҳрамони" унвони ва хизмат кўрсатганликнинг Олий нишони — "Олтин Юлдуз" медалини таъсис этиш тўғрисида,

"Мустақиллик" ореденини таъсис этиш тўғрисида,

"Дўстлик" орденини таъсис этиш тўғрисида,

"Жасорат" медалини таъсис этиш тўғрисида,

"Шуҳрат" медалини таъсис этиш тўғрисида,

Халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар Кенгашларига сайловлар тўғрисида,

Фуқаролар сайлов ҳуқуқларининг кафолатлари тўғрисида,

Фуқароларнинг мурожаатлари тўғрисида.

ҚАЛБИМДА ДЕНГИЗЛАР ШИДДАТИ БОРДИР

Кеча Паркент туманида ижодкор ўқитувчиларнинг республика кўрик-танлови бўлиб ўтди. Қуйида ушбу танлов иштирокчиларидан бири — Муборак Каримова шеърларидан эътиборингизга ҳавола этамиз.

Олтин курсилару тахтлар — ўткинчи,
Сохта ва ялтироқ бахтлар — ўткинчи.
Адашма, кўп ёлғон аҳдлар — ўткинчи,
Имон ўткинчимас, кетмасин, имон,
Ёшликдан имонинг асрагин, болам.

Ҳали бу дунёнинг ғавғолари кўп,
Элингни асрагин балолардан хўб.
Шу заминга сиғин, тупроғини ўп.
Меҳр ўткинчимас — берилган мангу,
Юртингга бир умр меҳр қўй, болам.

***

Ҳозир қишлоғингда оғир тун чўккан,
Ухламоқчисан.
Халоватим, тинчим, оромим олгин.
Кипригингга ором бўлиб қўнаман.

Ҳозир қишлоғингда масъум тонг отган,
Уйингга нур бўлиб кириб бораман.
Эзгуликка чорлаб, руҳингни поклаб,
Остонангда қуёш бўлиб тураман.

***

Бахтинг жарангига ўхшаб кетармиш,
Тингласанг, дардларинг эриб битармиш,
Ўксик қалбинг тоғдек юксак этармиш, —
Менинг кулгуларим.

Сенсиз дунё менга торлиги учун,
Сен-ла бахту қувонч ёрлиги учун,
Суюклим, ёнимда борлигинг учун, —
Янграр кулгуларим.

***

Томчиман, бағрингга олақол, уммон,
Қалбимда денгизлар шиддати бордир.
Полапонман — бағринг очақол, осмон,
Жажжи қушчанг бугун ишончга зордир.

Майсаман, энг юксак қоя устида
Тошларнинг бағрини ёриб чиқгувчи.
Навоман — бир нафас қулоқ сол, дўстим.,
Юрагингни дарддан фориғ этгувчи.

Зарраман — оламнинг дардини олиб,
Меҳрибон қуёшга зумда элтаман.
Борлиққа абадий ҳаёт бергали
Замин қучоғига сингиб кетаман.

Муборак КАРИМОВА,
Избоскан туманидаги 15-мактаб ўқитувчиси.

Уйчи туманида қирғиз болалари учун ўрта мактаб қуриб фойдаланишга топширилди.

Туман ҳокимияти ташаббуси билан янги мактаб қуришга киришилгани қирғиз миллатига мансуб маҳаллий аҳолини қувонтириб юборди. Шу боис кимдир ош дамлаб қурувчиларни йўқласа, яна бошқалари бир-икки кундан ҳашарга чиқишди. Ана шундай ҳамжиҳатлик туфайли 180 ўринли янги ўқув биноси бор йўғи 38 кунда қуриб бўлинди.

— Илгари Қизилровот қишлоғидаги 9-ўрта мактабда қирғиз болалари учун махсус

ҚИРҒИЗ БОЛАЛАРИ ЯНГИ МАКТАБДА ЎҚИШМОҚДА

синфлар бор эди, холос. Улар ўзи яшаб турган жойда тўлиқсиз ўрта маълумот ололмас эдилар. Бу шу ерлик қирғиз миллатига мансуб аҳоли учун орзу бўлиб келарди. Биз ўз фуқароларимизнинг ана шу орзуларини рўёбга чиқардик — дейди туман хокими Турсунпўлат Мирзамаҳмудов.

— Мен қўшни Жалолобод вилоятининг Акси туманида яшайман. Узоқ йиллар у ердаги мактабларда муаллимлик қилганман, — дейди янги қирғиз мактаби ўқитувчиси Раҳима Раҳматова. — Бу ердаги мактаб биноси, ўқувчиларнинг билим олиши учун яратилган шарт-шароит Қирғизистондаги мактаблардан асло қолишмайди.

Ушбу ўрта мактабнинг очилиш маросимида Жалолобод вилоятининг қўшни туманларидан келган вакиллар иштирок этдилар. Улар мана шундай қийин шароитда қирғиз болалари учун янги мактаб қуриб берилгани учун ўзбек халқига ўз миннатдорчиликларини билдирдилар.

А. МАДАТОВ,
"Халқ сўзи" мухбири.

• Долзарб мавзуда суҳбат

ҲУҚУҚИЙ ДАВЛАТ ТАМОЙИЛЛАРИ АСОСИДА

Маълумки, республика Олий Кенгашида Адлия вазирлиги томонидан тақдим этилган Жиноят Кодекси биринчи ўқишда асос учун қабул қилинди. Ҳозирда бу муҳим ҳужжат нормалари муҳокама қилинмоқда ва бугун ўз ишини бошлайдиган сессия кун тартибида ҳам ушбу кодекс лойиҳаси ҳақидаги масала бор.

Албатта, муштарийларни бу ҳужжатларнинг мазмуни ва тайёрланиш жараёни қизиқтиради. Шулар юзасидан мухбиримизнинг саволларига Ўзбекистон Республикаси адлия вазирининг муовини, учинчи даражали давлат Адлия маслаҳатчиси Маъмур ЖАЛИЛОВ ва кодекс тайёрлаш бўйича мувофиқлаштириш кенгаши раиси, ҳуқуқ фанлари номзоди, доцент Йўлдош КАРАКЕТОВ жавоб берадилар.

— Ишчи комиссия фаолияти ҳақида айтиб берсангиз. Тушган таклиф ва мулоҳазаларнинг қайсилари ҳисобга олинди ёки эътибор берилмади?

Й. КАРАКЕТОВ:

— Ишчи комиссиясига меҳнатчилар, хизматчилар, ҳуқуқни муҳофаза қилиш органларининг ходимлари, шунингдек, меҳнат жамоаларидан мингдан ортиқ таклиф ва тавсия келиб тушди. Улар лойиҳанинг бўлим ва моддалари бўйича тақсимланиб, йиғилишларда атрофлича таҳлил қилиб чиқилди. Хатларни умумлаштириш қонун лойиҳасининг кўпгина моддалари танқидий таҳлил этилганлигини кўрсатади. Шуни айтмоқчиманки, бу ерда гап ишчи гуруҳида эмас, балки муҳокама вақтида бизга келиб тушган ва комиссия йиғилишларида маъқулланган таклифлар устида боради.

Масалан, қонун лойиҳасида чекланган ақли расолик ҳақидаги моддани тиклаш тўғрисидаги фикр қўллаб-қувватланди, чунки бу ҳол турли руҳий касаллар ёки руҳий жиҳатдан камчилиги бор шахсларни жиноий жавобгарлиги масаласини ҳал этади. Гап қандай кишилар ҳақида бормоқда? Булар жавобгарликдан озод этилмасалар-да, ижтимоий хавфли қилмишлари учун жиноий жазога тортиладилар, аммо уларга жазо тайинлашда маълум енгилликлар берилади. Шу билан бирга улар жазони ўташ вақтида мажбурий даволанишда бўлишлари мумкин. (18-модда. 5-қисм). Бизнингча, масаланинг бундай ҳал этилиши Ўзбекистон Республикаси қонунининг инсонпарварлигини яна бир бор кўрсатади.

Автотранспортнинг ривожланиши билан, автомобилдан фойдаланиб содир этиладиган жиноятларнинг сони ортди. Буни эътиборга олиб, автомобиль воситаларидан фойдаланиб жиноят содир этиш айбни оғирлаштирувчи ҳолат деб қаралиши керак, деган таклиф киритилди. Безорилик кўпинча бир гуруҳ шахслар томонидан содир этилишини эътиборга олиб, содир этилган безориликни айбни оғирлаштирувчи ҳолат деб қонунда акс эттириш таклиф этилди. Бу жамоат тартиби қоидаларини бузишга қарши кураш самарадорлигини оширишга хизмат қилади.

— Кодекс лойиҳасида чоралар тизими қандай? Бу янгиликлар нималардан иборат?

М. ЖАЛИЛОВ:

— Жазо тизими Қонун билан белгиланган асосда, оғирлик даражасига қараб, маълум тартибда жойлаштирилган жазолар рўйхати бўлиб, суд томонидан Жиноят кодекси махсус қисми моддаларининг санкциясига мувофиқ қўлланилади.

Кодекс лойиҳасидаги жазо тизимига амалдаги қонундан фарқли ўлароқ, сургун ва бадарға жазолари киритилмаган. Шунингдек, жамоат иззаси, эгаллаб турган вазифасидан бўшатиш каби жазо чоралари ҳам йўқ. Бу чоралар амалдаги кодексимизда мавжуд бўлиб,. уларнинг тарбиявий ва жиноятни олдини олишдаги аҳамияти жуда катта эмас, образли қилиб айтганда, булар ўзининг "оғирлиги" жиҳатидан жиноий жазога "тенг" бўла олмайдилар. Шунингдек, лойиҳага арест ва хизмат бўйича чеклаш каби янги жазо турлари киритилди. Арест озодликдан маҳрум этиш муддати ва жазони ўташ шарт-шароитлари билан фарқ қилади. Бу жазо тури (48-модда) қўлланилганида шахс жамиятдан ажратилади ва бу бир ойдан олти ойгача муддатга бўлиши кўзда тутилган. Бу "шок" ҳолатидаги жазо тури бўлиб, айбдорларнинг қатъий изоляцияда озодликнинг қадрига етишига қаратилгандир. Бу жазо турини ижтимоий хавфлилик даражаси юқори бўлмаган жиноятларни содир этган шахсларга нисбатан қўллаш мақсадга мувофиқдир.

— Бошқа давлатларда ҳам ўлим жазоси қўлланиладими? Бу жазони бажаришнинг ўзига хос хусусиятлари борми?

Й. КАРАКЕТОВ:

— "Халқаро амнистия" ташкилотининг маълумотларига кўра, дунёдаги 80 та давлатнинг қонунида ўлим жазоси йўқ ёки қўлланилмайди. Давлатга хиёнат, жосуслик, айбни оғирлаштирувчи ҳолатларда, одам ўлдириш каби жиноятлар учун ўлим жазоси белгиланган. Баъзи ривожланаётган давлатлар (масалан, Эронда) у вояга етмаганларга нисбатан ҳам қўлланилмоқда. Бу мамлакатда ўлим жазоси дарҳол амалга оширилади.

— Мамлакатимизда суд томонидан ўлим жазосини тайинлашга қандай қаралмоқда.

М. ЖАЛИЛОВ:

— Фикримча, бу масала бўйича референдум ўтказиладиган бўлса, республикамиз фуқароларининг кўпчилиги ўлим жазосини қолдириш тарафида бўладилар. Бизга келаётган хатлар ҳам буни тасдиқлайди. Одамлар ўлим жазоси қонунга риоя қилишда самарали восита деб ҳисоблайдилар. Бу масалада фақатгина биз эмас, балки энг демократик давлат АҚШда ҳам 80 фоиз америкаликлар ўлим жазосини қўллаш учун овоз берганлар.

Иқтисодий қийинчиликлар, баъзи жиноят турлари ўсиб бораётган даврда вақтинча ўлим жазосини сақлаб қолиш керак деб ҳисоблаймиз.

— Биз бозор иқтисодиётига ўтаётибмиз. Мулкка қарши жиноятларнинг лойиҳасини тузишда бу ҳол ҳисобга олиндими?

Й. КАРАКЕТОВ:

— Мулкнинг барча шакллари тенглиги мустаҳкамланди. Бу эса хўжалик жиноятларига муносабатнинг ўзгарганлигини кўрсатади. Қонунни тайёрлашда асосий таянч бўлиб Ўзбекистон бозор иқтисодиёти қонунчилиги хизмат қилди. Янги жиноят таркибларини айтиб ўтмоқчиман, булар: сохта тадбиркорлик, сохта синиш, синганликни яшириш, монополияга қарши қонунни бузиш, рақобатчини обрўсизлантириш, солиқ тўлашдан бўйин товлаш, валюта операцияларини амалга ошириш қоидаларини бузиш ва ҳ. к.

— Янги ҳужжатга "Экологик жиноятлар" боби киритилган. Шуни изоҳлаб ўтсангиз.

М. ЖАЛИЛОВ

— Республикамизда табиатни муҳофаза қилиш долзарб муаммо бўлиб турибди. Маълумки, халқаро ҳуқуқ нормаларига ва атроф муҳитни қўриқлаш тўғрисидаги халқаро битимга кўра экологик зарар етказганлик учун жавобгарлик белгиланган. Мана шулар эътиборга олиниб, жиноят қонунимизда илгари бўлмаган экологик хавфсизлик, атроф-муҳитни хавфли даражада ифлосланганлиги ҳақидаги маълумотларни яшириш ёки бузилишларнинг оқибатларини тугатиш чораларини кўрмаслик каби янги жиноят таркибини акс эттирган номалар киритилди.

"Халқ сўзи" мухбири
Ҳаким САТТОРИЙ суҳбатлашди.

ТАШКИЛОТ ТОШКЕНТДАГИ ОМБОРИДАН ПУЛ ЎТКАЗИШ ЙЎЛИ БИЛАН "SANYO" ФАКСЛАРИНИ ТАКЛИФ ҚИЛАДИ.
МАЪЛУМОТ УЧУН ТЕЛЕФОН: 77-86-88.

"ДУНЁ" ХУСУСИЙ БРОКЕРЛИК ФИРМАСИ
РЕСПУБЛИКА ТОВАР-ХОМ АШЁ БИРЖАСИ,
ҚИММАТЛИ ҚОҒОЗЛАР БИРЖАСИ
ҳамда
ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЖАЛАРИДА БРОКЕРЛИК ХИЗМАТИ КЎРСАТИШ БЎЙИЧА
ШАРТНОМАЛАР ТУЗАДИ
ХИЗМАТ ҲАҚИ ЖУДА АРЗОН.
Бошқа хорижий давлатларга маҳсулот ҳамда хом ашё чиқаришда кўп ютуқларга эришасиз.
ФИРМА
тикув, тўқув, пилла йигирув ва бошқа техникалар бўйича мутахассисларни
ИШГА ТАКЛИФ ҚИЛАДИ.
ФИРМА
РОССИЯДА ишлаб чиқарилган: ленолиум, "Кама-10" электр насоси, тикув ишлаб чиқариш цехи, 50 жилғали, Япониянинг "ПАНАСОНИК" видео-плеери, касса аппаратини ҳамда ГЕРМАНИЯ шампуни ва бошқа халқ истеъмол молларини
СОТАДИ
64-12-72, 69-89-53
ТЕЛЕФОНЛАРИ ОРҚАЛИ МУРОЖААТ ҚИЛИНГ.

THE 1995 EDMUND S. MUSKIE FELLOWSHIP PROGRAM
THE 1995 FREEDOM SUPPORT ACT GRADUATE FELLOWSHIP PROGRAM
OPPORTUNITIES FOR GRADUATE STUDY IN THE USA

The Government of the United States of America and the American Embassies announce the 1995 Edmund S. Muskie Fellowship Program and the Freedom Support Act Graduate Fellowship Program.

Subject to the availability of funds, the Edmund S. Muskie and Freedom Support Act Graduate Fellowship Programs will provide:

Approximately 350 Fellowships, one year or two years in length for graduate study in the USA, some of which may lead to a degree or certificate from a U.S. institution.

Fields: **Business Administration, Communications/Journalism, Economics, Education Administration, Law, Library and Information Science, Public Administration, Public Policy**

Competition for the Edmund S. Muskie and Freedom Support Act Graduate Fellowship Programs is merit-based and open to any individual who meets the following criteria:

- *Citizen of Armenia, Azerbaijan, Belarus, Estonia, Georgia, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Latvia, Lithuania, Moldova, Russia, Tajikistan, Turkmenistan, Ukraine, or Uzbekistan*
- *Under the age of forty (40) at the time of application*
- *Hold an undergraduate degree (five-year program) with good academic standing by July 1995*
- *Proficient in written and spoken English at the time of application*
- *Able to demonstrate professional aptitude and leadership potential in their field of specialization*
- *Able to begin study in the United States in Summer 1995*

Participation in the Edmund S. Muskie and Freedom Support Act Graduate Fellowship Programs is contingent upon the ability to receive and maintain a U.S. visa.

The following individuals are not eligible to apply:

- Spouses of U.S. citizens
- Individuals currently enrolled in academic programs in the United States
- Persons residing, working or earning a living in the U.S.
- Individuals who have applied for an immigrant visa or political asylum to any country

The Edmund S. Muskie and Freedom Support Act Graduate Fellowship Programs do not discriminate on the basis of race, color, sex, religion, national origin, ethnic origin, handicap, or disability.

Support for the Edmund S. Muskie and Freedom Support Act Graduate Fellowship Program is provided by the United States Information Agency.

The Program is administered by:

• American Council of Teachers of Russian/American Council for Collaboration in Education and Language Study (ACTR/ACCELS)
• Institute of International Education (IIE)
• International Research & Exchanges Board (IREX)
• The Soros Foundation

Further information and applications are available from the educational advising center and office listed below. Individuals from regions not listed below should contact the closest center for information about obtaining applications. Applications are free of charge and can be photocopied.

Muskie/FSA Fellowship Programs
ACCELS
16-A Lahuty Street,7th Floor, Room #716
700015 Tashkent, Uzbekistan
Tel: (3712) 56-55-47

or

ACCELS Educational Advising Center
80 Uzbekistan Street, Room 112
700027 Tashkent, Uzbekistan
Tel. (3712) 45-80-56

Completed applications for the 1995 Edmund S. Muskie and Freedom Support Act Graduate Fellowship Program must be received by one of the offices by **October 28, 1994.**

ДАВЛАТ КОРХОНАЛАРИ, КОНЦЕРНЛАР, ҚЎШМА КОРХОНАЛАР ВА ИШБИЛАРМОНЛАР
ДИҚҚАТИГА
"ЎЗДАСТГОҲАСБОБУСКУНАСАВДО"
ҳиссадорлик жамияти
Сизлар учун қулай нархда:
- *Темирга ишлов берувчи дастгоҳлар;*
- *Тахтага ишлов берувчи дастгоҳлар;*
- *Темирчилик ва пресс дастгоҳлари;*
- *97 кл. тикув машинкалари;*
- *Енгил ва оғир машинасозлик саноатлари учун эҳтиёт қисмлар;*
- *Редукторлар;*
- *Мотор-редукторлар ҳамда ҳар турдаги асбоб ускуналар сотади*

Бизнинг манзилгоҳ:
Тошкент шаҳри, Стародубцев кўчаси 130-уй.
Телефонлар:
91-35-86, 77-56-53, 54-54-29.

"Ўзбеккабел" ишлаб-чиқариш ижара бирлашмаси қайта тузилиши муносабати билан бирлашма қошидаги "Ритм" кичик корхонаси тугатилади.

Аризалар эълон чоп этилган кундан бошлаб бир ой мобайнида қабул қилинади.

Ўзбекистон Республикаси Давлат мулкини бошқариш қўмитаси Ҳамидулла Икромовга отаси **Убайдулла ИКРОМОВнинг** вафоти муносабати билан таъзия изҳор этади.

Тошкент давлат иқтисодиёт университети ректорати ва жамоат ташкилотлари "Эҳтимоллар назарияси" кафедраси доценти Ҳ. Қосимовга падари бузруквори **Жўра ҚОСИМОВнинг** вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия билдиради.

Ўзбекистон телекўрсатувлари жамоаси "Ёшлик" таҳририятининг режиссёри Тўхтамурод Маҳкамовга отаси **Умар ота МАҲКАМОВнинг** вафот этганлиги муносабати билан марҳумнинг оила аъзоларига чуқур таъзия изҳор этади.

ХАЛҚ СЎЗИ • НАРОДНОЕ СЛОВО
• ТЕЛЕФОНЛАР:
маълумот учун 33-07-48;
эълонлар бўлими 32-09-25.
Индекс: 64608.

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсати ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси.

Бош муҳаррир: Анвар ЖЎРАБОЕВ.

• МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ГСП
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 19-уй.
Навбатчи муҳаррир — М. Холматова, навбатчи — Ў. Гоимов.

Рўйхатдан ўтиш тартиби №0001 Буюртма Г. — 1053 70362 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А — 2
«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни. Корхона манзили «Буюк Турон» кўчаси, 41. Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Босишга топширилди — 23.10. Босишга топшириш вақти — 21.00. 1 2 3 4 5 6